

ZEMPLEN.

Társadalmi és irodalmi lap.

ZEMPLEN-VÁRMEGYE KÖZÖNSÉGÉNEK

ÉS A ZEMPLEN-VÁRMEGYEI „TANÍTÓ-EGYESÜLET”-NEK

HIVATALOS LAPJA.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSÁRA:

Egész évre . . . 12 kor.
Félre 6
Negyedévre . . . 3

Bérmertelen levelek csak ismert kezektől fogadtatnak el.

Kéziratok nem adatnak vissza.

Egyes szám ára 30 fill.

A nyiltérben minden garmond sor díja 40 fill.

HIRDETÉS DIJJA

hivatalos hirdetéseknel:
Minden szó után 2 fill.

Petitnél nagyobb, avagy díszbetűvel, vagy körzettel ellátott hirdetésekért természet szerint minden negyszög centim. után 6 fill. számítatik.

Állandó hirdetéseknel kedvezmény nyújtatik.

Hirdetések és pénzküldemények a kiadóhivatalhoz intézendők.

Üdv Újhelynek.

— Nyilt levél a szerkesztőhöz. —

Ungvár, jan. 8.

T. szerkesztő ur!

Kedves barátom!

Engedd meg, hogy én, ki „procul negotiis” kedves vármegyémről és szülővárosomról a sors parancsolta intézkedés folytán csak innen a távolból nézhetem és szűkebb hazám kulturális fejlődését és rohamos haladását, hogy, mondom, az új század viradása alkalmát felhasználva, üdvözölhessem mindazokat a tényezőket, kik, felfogva a jelenkor igényeit, a haladás zászlaját kitűzték és ott fenn lobogtatják!

Örömtől dagadozó kebellem olvastam b. lapod, a „Zemplén” hasábjain Sátoralja-Ujhely városban e f. hó 4-ikén végbe ment szép ünnepségekről, a mik ottan Tália új templomának megnyitása alkalmával rendezettek. Ez valóban „monumentum aere perennius,” egy olyan éremmel maradandóbb emlék, mely az utókor számára buzditásul fog szolgálni és a szép és nemes után való tovább haladásra fogja serkenteni az utánunk eljövendő emberöltöket.

Az elmúlt század a rohamos haladás korszakát élte; a nemzetek mintha felébredtek volna ólomsúlyu álmaikból; mintha elsírták volna a multak nagy mulasztásait, szatán gigászi erővel láttak hozzá a nagy munkához és megmutatták, hogy a lüktető tetterő csak szunyadozott, de nem aludt el. És a pihenés alkalmát csak arra használták fel, hogy hatványozottan, megerősödve fogjanak az ujjáébredés nagy munkájához!

A mi nemzetünk, a mi áldott magyar hazánk minden józanul gondolkozó és a

korral haladni akaró polgára feltudta fogni az új kor szülte helyzetet; és valamint az egyenmő atomokból tömörült testek képződnek, úgy tömörültek ők is egyakarattal testületekbe és fogtak hozzá az alkotás nagy munkájához.

Az ország szíve e nagy és háládatos munka élére állott. És valamint az élő lények szívében rejlik az életerő, melyből a test többi részeibe szétágazik és éltet ad a test távolabb fekvő részeinek is: épp úgy ágazott szét az ország minden egyes számottevő városában is. Támadtak mindennemű kulturális intézmények mindenütt és mindenhol, a városok pedig oly nivóra emelkedtek, melyről csak 30 év előtt még csak álmodni is merész dolognak látszott.

Vármegyénk székhelye is feladata magaslatára helyezkedett; folyton teremtet, folyton emelkedett. A gondviselés oly egyénekkal áldotta meg e várost, kik a szépért, jóért és hasznosért lelkesedni tudnak; kik nehézségektől nem riadnak vissza, az akadályokat a bennük lakó energiával legyőzni hivatva vannak és jelszavuk: *előre!*

Hogy mily nagy áldás ez egy városra nézve: vajmi kevesen tudják, vagy akarják megérteni; de tagadhatatlan, hogy egy város fejlődéséhez az ily tevékeny egyének közreműködése „conditio sine qua non.”

Legyenek Sátoralja-Ujhely városnak a jövőben is ily lelkes, a kor szellemével haladni tudó emberei: *ezt tiszta szívből kívánom!*

Igaz híved és barátod:

Thomán Dávid dr.

A kitünő idomítás.

— A „Zemplén” eredeti tárcája. —

Irtta: Klar István.

A frissen esett hó a hosszan tartott hervadó sárgaság után szinte jól eső fehérséggel vont be az egész környéket. A nagy széles mezők szűzi fehérségét csak itt ott zavarta meg egy-egy fekete folt, a melyek nagyjából magasszárú avarból alkotvák, mint az elmúlt ősz hirmondói, fonnyadt száraikkal szomoruan bólintgattak a hideg, csipős levegőben. Az utakat két oldalt szegő fák galyait csillogó fehérbe öltöztette a rárakodott vastag zuzmára, melynek szálkás prémje csomóستól hullott alá, ha egy-egy madárka tévedve arrafelé és fázós ugrándozásaival meglóbálta a túlterhelt ágakat. A varjúk fekete seregei nagy csapatokban húztak a falvak felé s míg rekedt károkozásuk messze betöltötték a környék esendjét, a magasban nagy körökben kóvályogva, óvatos lassúsággal ereszkedtek alá.

Mikor a tiszteletes vadászatra készen magához intette a pár nap előtt „kitünő idomítás” jellige alatt hozott angol settert és kint az udvaron, ugy kísérlet képp, egy éppen arrafelé húzó varjura, arcához kapta a fegyvert, mire a kutya minden gondolkodás nélkül hasra vágódott a puha hóban, jökedvően kiáltott oda az oszlopos verandán álló nejehez:

— No Maresa, ez csakugyan kitünő idomítás!

Az egész határ vadja a markomban van. Csak éppen ki kell sétálnom, hogy haza hordjam őket. A tett kísérletekből ítélve minden fogoly aggatékra, minden nyul meg zsákba kerül. Ugye Kasztor!?

VÖRÖSMARTYRÓL.*)

Irtta: Geőcze Sarolta.

Mikor Mózes az égő csipkebokorhoz közeledett, egy hang azt mondta neki: „Oldozd meg saruidat, mert szent a hely a melyen állsz.” Vessük le egy percre a léhaság saruját mi is, mert szent helyre lépünk: egy nemes költői lélek szentélyébe, a hol az önzetlen hazaszeretet szent tüze lángol. Ezen a szent tűzön gyujtsuk meg mi is a magunk mécesét, hogy bevilágítsa a lelkünket. Szükség van arra ma is. Mert ha száz év előtt annak a lángnak a megdermedt, elalélt nemzetet kellett életre melegíteni: ma az önzés és a közöny az, a mi megdermeszti a nemzeti életet; ennek a dermedésnek a jeleit látjuk magunk körül mindenfelé — a szívekben önzés és közöny; azt onnan nem űzheti ki semmi más, mint az önzetlen szeretet éltető melege. Ez a szeretet melegítse be a mai estén szíveinket!

Alélt tespedésbe merült volt a nemzet a század elején; zsiabdattan, dermedőfélen, nem volt ereje az elnyomás ellen védekezni, mely gazdasági és alkotmányos életére ráncszedett és lélekzétvételeit — gondolat szabadságát — elfojtotta. A Vörösmarty még Martinovics és társai vértől piroslott; a hazafi-fájdalom még itt-ott átcikázott a szíveken; de a tespedő nemzet erre nem reagált: érzéketlenül belenyugodott sorsába. Multját elfeledte, jövőjéről lemondott, a küzdelemre sem vágya, sem ereje. Maga a nemzeti nyelv félig elfeledve, elparlagosodva, csak nehezen kezd újra csiszolódni Kazinczyék szerető keze alatt, hogy dadogó tolmácsa lehessen a gondolatnak; a ki műveltnek tartja magát, diácul, németül beszél; gyöngéd gondolatát idegen nyelven fejezi ki. Az ország dolgával nem gondolva, éldegélt a köznemesség; élt ki-ki magának, disznótort ülve, vendégeskedve, atyjafiai-val porlekedve. A nagy urak Bécsben, Párisban, elnémetesedve, nemzetüktől elidegenedve, költötték jövedelmüket. A nép nem számított. Ama néhány hazafi szava, kik a nemzet haladását kívánták munkálni, csak kiáltó szó volt a pusztában; visszhang reájuk alig kelt. Maguk a

Felolvasta a tokaji, Vivó- és Daloskör*-nek 1900. dec. 30-án tartott Vörösmarty-estéjén.

Szerk.

Aztán megveregette hízelve a még mindig fekvő kutya lapockáját, végre pedig felszabadítva fekvéséből, makra pipájában lejjebb nyomta a tüzet és köszönve feleségének, vállra vetett fegyverrel a kerten át egyenesen a mezők felé indult.

A kutya mindenütt szépen mellette haladt. A szájába adott ostorral nyugodtan ment gazdája baloldalán, miközben észrevehetően figyelt arra, hogy a szokásos térközt betartsa. Meglátott rajta, hogy sokat járt vezetéken.

A tiszteletes nem is sajnálta tőle a dicséret szavakat. Elnevezte jó kutyanak, derék kutyanak, okos kutyanak és úgy menetközben lehajolva hozzá, kecesesen simogatta meg fényes, barna szőrét.

A kertek alól kiérve a tiszteletes a vasutöltésnek vette útját és áthaladva a kubikoknak füzfabokros, nádzombékos széles árkan, felhagott a magas töltésre. Utjában nehéz léptei alatt vadászbakkancsának patkós sarka csikorogva koppant meg a friss hótól csak részben fedett fagyos kavicságyon, melynek zajára a közeli bokrokon, nádbugákon magvakat keresgélő sármányok, cinkék ijedt szárnyalással suhogva röppentek tova.

A temető mögött az első sorompónál letért a mezőkre. Puskáját lövésre készen hóna alá fogta és a kutyát keresésre serkentve arra felé haladt, a hol a fehér mező legsűrűbben volt teleszórva barna avar foltokkal. Ott biztosra vette, hogy nyulat, vagy foglyot fog találni.

Alig haladt azonban pár lépést figyelve állt meg. Messze a mezőkön, jóval lőtávolságon kívül, két futó állatot vett észre, melyekben gyakorlott szeme egy futó nyulra és egy azt ül-

TÁRCA.

Azért inkább csak nevetek.

Az idő, ez a vén gyerek,
Elgörbiti száját s kesereg.
Sirhatnám én is, de mi haszna,
Panaszom nincs ki hallja,
Azért inkább csak nevetek.

Röpke pille himes szárnya
A reménység szivárványa,
Arcán már rég köny perreg,
Sirhatnám én is, de mi haszna,
Reményem nincs, ki visz' adja,
Azért inkább csak nevetek.

Az öregség fáradt rokka,
Fonalát is alig fonja,
Könyezik multja felett.
Sirhatnám én is, de mi haszna,
Eltűnt ifjúságom napja,
Azért inkább csak nevetek.

De ha majdan egyet kondul,
S fájdalmam is a sirba hull,
Mint a féle földi féreg:
Akkor fiuk arra kérlek,
Ne sirjatok — nevessetek.

(Ujhely)

Szemere Emil.

A Zemplén mai száma tizenkét oldal.

költők is esüggeden, csak a nemzeti romlást éneklék.

S im, egyszerre előáll egy fiatal költő, ki-nek a nevét is alig ismerik és hőskölteményt zeng a nemzeti dicsőségről, a honszerző, hadverő, hős elődökről. *Zalán futása* mint ébresztő kürt-szó, harsogott végig az országon.

„Régi dicsőségünk, hol késel az éji homályban? Századok ültenek el, s te alattok mélyen enyésző Fénynevel járj egyedül. Rajtad sűrű fellegek és a Bus feledékenységre koszorúlan alakja lebegnek. A tehetetlen kor jött el, puháságra serényebb Gyermekek álltak elő az erősebb jámbor apáktól.“ . . .

És aggódva kérdi a költő:

„Ó, hon, meghallasz-e engem,
S nagyra törő tehetősb fiaid hallgatnak-e számra?
Lelkem előtt lobogós kopiak és kardok acéll
Szegdelik a levegőt: villog, dörög a hadi környék.
Látom, elől kacagányos apák s heves ifju leventék
Száguldó lovakon mint törnek halni, vagy ölni,
Zászlódat látom, Bulesú s szemem árja megindul.
Óh, hát halljátok, ti, hazának gyermeki, szómat.
Későn hangzik bár . . .“

Leirhatatlan a hatás, mit *Zalán futása* országszerte keltett. A régi dicsőség emléke megillette, lelkesedésre ragadta a sziveket. A mit a költő vágyva óhajtott: az apák dicső példái tette buzditják a késő unokákat. De a mi a századelő magyarját e műben elbűvölte: a nyelv. Soha így a magyar szó nem zengett. Míg a tudósok a nyelv esinósításán vitakoznak: im egyszerre megcsendül a leggyönyörűbb költői nyelv, tele erővel, tele bájjal, a legfenségesebb s a leggyöngédebb gondolat kifejezésére egyaránt alkalmas. Mi volt ez akkor? — ma elképzelni is alig bírjuk. A 24 éves Vörösmarty egyszerre a nemzet koszorús költője, büszkesége lett. A nemzeti öntudat és tettvágy felébredésében, mely az 1825-ki országgyűlésen jutott kifejezésre, a *Zalán futásának* nagy része volt.

Zalán bátarsával be nem érve, a nemzetén lángoló szeretettel esüggő költő egyre riogatta trespédő fájától elidegenedett nemzetét.

Szigetvár-ban meg Zrínyiről így ír:

„Te a hazáért halni tudtál, dicső!
Mi nem tudunk már érte csak élni is;
Mikor szününk meg bor, szerelem között
A hon virultát messze felejteni?
Mikor kerülhet vissza a künn
Elpazarolt arany és dicsőség?“

Igy korholja a pénzt külföldön költő nagy-ur magyart.

Az *Elhagyott anyá*-ban megrázó allegoriát ír a magára hagyatott hazáról, a ki esengve hívja leányait:

Ó, jertek ölembe,
Szép gyermekeim!
Áldásra emeltem
Várnak kezeim . . .
„En szültelek, álltam
Bölcsőtök előtt.
Emlőim adának
Uj életerőt.
Mint kis csecsemőket
Már én emeltelek,
Mig bennetek alvók
A gyermeki lélek . . .“

Szép arcaitoknak
En adtam e bájít.

És karjaitokra
A lilom art.
En adtam a szépnek
Az édeni mézet,
Mely akkor is édes,
Ha tőreit érzed.
En adtam e tündér-

dőző tarka kuvaszra ismert. A tapsifüles konyított fülekkel, könnyed szökésekkel iramodott a havas tarlón, míg bundás üldözője tőle telhető buzgalommal zokogva igyekezett nyomában maradni a menekülőnek.

Egyideig úgy látszott mintha lőtávolságon kívül maradvan rohantak volna el előtte. Később azonban a nyul egy felettük elröpülő varjucsapattal megriadva irányt változtatott és vakon rohant a tiszteletes felé. A tiszteletesnek ugrálni lett volna kedve örömeben erre a váratlan fordulatra. A vadászok óvatossága azonban elnyomta benne a jókedvet.

A kutyát fekvésre parancsolta, maga pedig féltérde ereszkedve a mennyire tehetette összehúzódott és ujját a ravaszon tartva majdnem hangosan monológizált.

Gyertek csak gyertek! A jobb eső a tapsifülesé, a bal a bundásé. Egy nyullal több, egy vadászal kevesebb, aztán, mint a ki biztos dolgában, mosolyogva várta a veszedelmet nem is sejtő rohanó állatokat.

Nyugodt várakozását azonban a kutya magaviselete megzavarta. A kitünő idomítású állat idegeskedni kezdett. Sirt, nyafogott, fejét emelgette, míg végre egy hirtelen mozdulattal félig álló, félig ülő helyzetbe emelkedett és egyik első lábát felhúzza testének remegése, orrának ideges szimatolása elárulta, hogy ég a vágtyól elébe vágni a közelgő vadnak. A tiszteletes először szép szóval hízkeléssel igyekezett lecsendesíteni. Aztán kemény rászólással, kézlegyintéssel próbálta engedelmességre bírni. De miután így sem boldogult vele, félkézzel megkapta a nyakát és bosszuságában úgy nyomta a föld-

Lángu szemet,
Mely a szerelomnek
Csillaga lett;
Mely egy sugarával
Szül enyhe tavaszt,
Egy másik sugarával elégeti azt.
Szépségimet ime reátok adám,
Hogy halljam e szókat: „Ó, édes anyám!“

Óh, jertek, óh jertek
Az édes anyához;
Itt ül lekötötten
A szörnyü magányhoz.“
Igy szólal esengve —
Hiába! hiába!
Nincs, a ki omoljon
Szülői karába.
Sors úzi fiait, remeg élteikért
S ah! lányai égnék az idegenért.

Az *Uri hölgy*-höz írott veersében maró gunynyal ostorozza kora nőinek hitvány léhaságát:

„Pedig nem mondhatod, hogy nincs szíved,
Szeretsz pompát, hízgelő csapodárt,
Hintót, lovat, sőt hitvány ölebet,
Mind állat és hívságos semmisség,
És mégis, mégis — ó, türelmes ég! —
Kedélyed rajtok édelegni tud,
Mig a könyök hiába fénylenek
A hon szemén!“

És a keserü szemrehányás hangján folytatja:

„Mi vagy te most? Kérdezd meg magadat:
Angol talán, vagy német, francia?
Igen, ha megtagadnák fajokat;
De ah, előtök szentség a haza!“

Itt felháborodása tetőpontra hág: átkot mond a hon hütelen leányaira; majd megszanja őket; mentséget keres gyarlóságukra:

„De nem, te nem vagy bűnös. Nevelőd
Jellemtelen kornak volt gyermeke . . .“

Ezzel jobb érzésükhöz fordul s a jövőre mutat:

„De előtök áll egy új világ —
Anyára vár egy újabb nemzedék . . .“

A kisednek néma szája kér,
Hogy adj nekik hazát. Ne vond meg azt!

A esüggedés a haza sorsán azonban egyre elfogja; nem bizik fia akaratában. A „Magyar költő“-ben így szól:

„Jó gyermekem, a haza szebb idejét
— Elmúlt az örökre — ne zengjed!“

A nemzetnek politikai szabadságáért folyó nehéz küzdelmet látva, balsejtelmek lepik meg; félti nemzetét és mégis reménykedik. A multba tekint ismét s annak kiállott szenvedéseiből meríti hitét a jövőbe. E hangulat kifolyása a *Szózat*, mely nemzeti imádságunk lett. Így a haza szeretetére még nem intette senki a magyart:

„Hazádnak rendületlenül légy hívo, ó magyar;
Bölcsöd az, majdan sirod is, mely ápol s eltakar;
A nagy világon e kívül nincsen számódra hely —
Áldjon, vagy verjen sors keze: itt élne, halnod kell.“

Azt a nemzedéket, a melyik még nem álmodozott Amerikáról, így inti:

„Ez a föld, melyen annyiszor apaid vére folyt,
Éz, melyhez minden szent nevet egy ezredév csatolt;
Itt küzdenek honért a hős Árpádnak hadai,
Itt törtek össze rabigát Hunyádnak karjai.“

A történelmi tudatot ébresztgeti egyre; a multat hívja tanúsául:

„Szabadság, itten hordozák véres zászlóidat,
S elhulltanak legjobbjaink a hosszú harc alatt.
És annyi balszerencse közt, oly sok viszály után,
Megfogya bár, de törve nem, él nemzet e hazán.“

Majd a hazafi-érzés elszíntóságával fordul

höz, hogy a kutya fájdalmasan vonított fel az erős marok szoritása alatt. Ideges beugrani vágyását azonban nem vesztette el. Folytonos kísérleteket tett, hogy felszabaduljon és meglát-szott rajta, hogy csak addig fog fekvé maradni a meddig tartják. A tiszteletes pedig magában átkozva „a kitünő idomítás“-t, puskáját félkézben lövésre tartva mind közelebb eresztette az üldözött nyulat.

Mikor aztán vagy 30 lépésre lehetett tőle, hogy lőhessen elengedte a kutyát. De bosszus hirtelenkedésében hibázott. A bal csővel pedig már tehetetlen volt. Ott volt közöttük a kutya, a kitünő idomítású angol setter, a mely hogy nyakát szabadon érezte, sebes vágásban iramodott a lövésre irányt változtató nyul után és társul szögödvé a kuvaszhoz, együtt hajtottak tovább.

A tiszteletes úgy állt ott, mint a kit Hubertusz átkozott meg. Szemeit elfutotta a vér, ajkai remegtek. Hívta a kutyát, sipolt utána, kiabált, szitkozódott, káromkodott. A puskát háromszor is arcához kapta, hogy lelővi, de mindig elállott gyilkos szándékától. Végre tehetetlen dühében mégis utánok lött, hanem azok akkora már rég meghaladták a lőtávolságot és a fáradt göbcecsek céltalanul peregetek szét a havas tarlón.

Lövés után a kitünő idomítású setter egy darabig még versenyt szaladt a fáradhatatlannak látszó kuvaszszal. De aztán mintha megunt volna az eredménytelen hajtást, egy hirtelen kanyarodással visszafelé fordult és meglátva a még mindig egy helyben álló tiszteletet, feléje tartott.

az emberiséghez s kér, követel nemzete számára jobb jövőt:

„S népek hazája nagy világ!
Hozzad bátran kiált:
Egy ezredévi szenvedés
Kér éltet vagy halált!
Az nem lehet, hogy ész, erő és oly szent akarát
Hiába sorvadozzanak egy átoksúly alatt.“

Itt látok ihlettel tekint a jövőbe:

„Még jönni kell, még jönni fog
Egy jobb kor, mely után
Buzgó imádság epedez
Százszáz ajakán.“

S költői lelke intuíciójával megsejditve a szabadságharc vérbe fuló napját s a nemzeti katasztrófát, komor sejtelemmel mondja:

„Vagy jönni fog, ha jönni kell, a nagyszerü haiál,
Hol a temetkezés fölött egy ország vérben áll;
S a sirt, hol nemzet süllyed el, népek veszik körül
S az ember millióinak szemében gyászköny ül.“

A lantból, a melyen a hazafi-érzés ily fen-séges erővel tör elő, a lantos ki tudja csalni a leggyöngédebb, leglágyabb, legjátékosabb hangot is. A „Kis gyermek halálára“ címü versében gyöngéden illeti a fájdalom hurját. „Szép Ilonkák“-ban a szüzi tiszta leánysziv szerelmét, csatlódását, megtörését írja le. Az ő Ilonkája nem Gretchen. Nem bukik el, nem kell megtisztulnia.

„Hervadása lilomhullás volt . . .“

Ártatlan szive megtörését ez az egy sor fejezi ki. Gyöngédségre, egyszerűsége, igazságra e rajznak a világirodalomban párja nincs.

Az ártatlan, tiszta leányszívet Vörösmarty-nál jobban nem ismerte senki. A „Szép hajadon“-ban bájos képet fest a gyermekked ártatlanság, a bimbófejlés, szép idejéről:

Kisleány-seregben De szemében uj tűz
Serdült hajadon Bájvilága ég.

Jár szelid örömmel Lába, mint a szellő,
A zöld pázsiton. Könnyüden lebeg,
Ah, de keble néha
Lassan fölpiheg.

Fűzve szőghajába Van virágos ág;
Maga messze földön Maga messze földön
A legszebb virág. Vajh, ki bírja e sziv
Első vágyait? Tiszta gerjedelmét,
Sóhajtásait?

Még alig hagyá el Bábjátékait.
Még alig felejté Gyermekálmait.

Vajh, kinek virít e Mennyből szállt tavasz?
Istenem! beh boldog,
Boldog ember az!

Mint kicsiny barátai, Ártatlanka még,

A „Kis leány bajá“-ban az érzelm ébredését írja le. Hangja gyöngéd, még ott is, a hol dévajságba csap át, mint a „Hűség“-ben.

„Szedd szeliden a virágot,
Még ne sértsd a gyöngé ágot“

Ez a két sor tükrözi gyöngédségét; ezt fejezi ki a „Virág és szerelem“-ben is:

„Szélvész! el ne ragadd a szelid fa virágait. önként
Hullnak azok lassu hervadozással alá.
El ne rabold durván, ifju, a lányka szerelmét:
Önként adja meg az szép szavaidra magát.“

Nem volt és nincs költő, a ki a nőt jobban tisztelte volna Vörösmarty-nál. Összes műveiben nincs egyetlen szó, melylyel a nőt kisebbitné. A nőt olyan magas polcra emelte, mint előtte senki. A hölgyet hólolat tárgyává — a szó legnemesebb értelmében — ő tette.

Eszménye a *hölgy*, a ki szép, kedves, bájos, művelt elméjü, érzésre nemes és emelkedett! Ezt az eszményt állította ő hazája női elé. Ez az eszmény lebegett a szabadságharc s a hatvanas évek magyar uri asszonyai előtt, kiknek szellemük a Vörösmarty költészetével táplálko-

Izzadt piros nyelve oldalt lökve hosszan lógott ki lihegő szájából. Szemei az erőltetett futástól vérben forgó tétovassággal tekintettek széjjel, míg vágtyán meglát-szott, hogy nem valami nagy bizalommal közelit gazdjához. Mikor úgy 50 lépés távolságnyra közeledett, hirtelen megtorpant. Egyik első lábát felemelte, farkát kimerevitette és mintha csak vadat állott volna, sunyitva kémlelte gazdjára arkifejezését. Arról szerette volna leolvasni, hogy mi vár reá.

Aztán, hogy a tiszteletes leküzdve indulatát hízkeléde hivatgatni kezdte, szemeit lesütve, farkát hasa alá csapta, lassan közelebb csuszott. Egész közel azonban minden hívás dacára sem tudta csalni. Pár lépésnyire leült előtte. Aztán hiába hivatgatva, hiába csalogatta szép szóval, csettintéssel, térd veregetéssel, hajthatatlan maradt. Csak a jobb első lábát emelgette folyton a levegőbe oly módon, mintha pardont, békejobbot akart volna nyújtani. De ha közelített hozzá tovább szökött, míg ha megállt előtte ő is leült és vigan sunyi pófával vizsgálgatta gazdját, hogy a tiszteletes részben mulatva, részben bosszankodva a kutya magaviseletén ott hagyta. A vadászatnak azonban vége volt. Vállra vetette a puskát és a legrövidebb utirányt választva, hazafelé indult.

A kutya mindenütt nyomon követte. Azt a pár lépés távolságot azonban a mely közöttük volt, folyton betartotta. És a mikor haza értek sem ment be a szobába, hanem az udvar közepén leülve sunyitva nézett gazdjára után. A tiszteletes egy párszor szólította. Aztán, hogy nem jött, kint hagyta az udvaron.

Folytatás az I. mellékleten.

költők is esüggeden, csak a nemzeti romlást éneklék.

S im, egyszerre előáll egy fiatal költő, ki nek a nevét is alig ismerik és hőskölteményt zeng a nemzeti dicsőségről, a honszerző, hadverő, hős elődokról. *Zalán futása* mint ébresztő kürt-szó, harsogott végig az országon.

„Régi dicsőségünk, hol késel az éji homályban? Századok ütnek el, s te alattok mélyen enyésző Fénynyel jársz egyedül. Rajtad sűrű fellegek és a Bus feledékenységek koszorútan alakja lebegnek. A tehetetlen kor jött el, puháságra serényebb Gyermekek álltak elő az erősebb jámbor apáktól.“ ...

És aggódva kérde a költő:

„... Ó, hon, meghallasz-e engem, S nagyra törő tehetőség fiad hallgatnak-e szómra? Lelkem előtt lobogós kópák és kardok acéll Szegdelik a levegőt: villog, dörög a hadi környék. Látom, elől kacagányos apák s heves ifju leventék Száguldó lovakon mint törnek halni, vagy ölni, Zászlókat látom, Balesűs szemem árja megindul. Óh, hát halljátok, ti, hazának gyermeki, szómat. Későn hangzik bár...“

Leirhatatlan a hatás, mit *Zalán futása* országszerte keltett. A régi dicsőség emléke megillette, lelkesedésre ragadta a szíveket. A mit a költő vágyva óhajtott: az apák dicső példái tette buzditják a késő unokákat. De a mi a századelő magyarját e műben elbűvölte: a nyelv. Soha így a magyar szó nem zengett. Míg a tudósok a nyelv esinosisán vitakoznak: im egyszerre megcsendül a leggyönyörűbb költői nyelv, tele erővel, tele bájjal, a legfenségesebb s a leggyöngédebb gondolat kifejezésére egyaránt alkalmas. Mi volt ez akkor? — ma elképzelni is alig bírjuk. A 24 éves Vörösmarty egyszerre a nemzet koszos költője, büszkesége lett. A nemzeti öntudat és tettvágy felébredésében, mely az 1825-ki országgyűlésen jutott kifejezésre, a *Zalán futásának* nagy része volt. Zalán hatásával be nem érve, a nemzetén lángoló szeretettel esüggő költő egyre riogatta tespedő fajától elidegenedett nemzetét.

Szigetvár-ban meg Zrinyiről így ír:

„Te a hazáért halni tudtál, dicső!
Mi nem tudunk már érte csak élni is; —

Mikor szününk meg bor, szerelem között
A hon virultát messze felejteni?
Mikor kerülhet vissza a künn
Elpazarolt arany és dicsőség?“

Igy korholja a pénztét külföldön költő nagy-
uri magyart.

Az *Elhagyott anyá*-ban megrázó allegoriát ír a magára hagyott hazáról, a ki esengve hívja leányait:

Ó, jertek ölembe,
Szép gyermekeim!
Áldásra emeltem
Várnak kezeim...
„En születek, álltam
Bölesötök előtt.
Emlőim adának
Uj életerőt.
Mint kis esecsemőket
Már én emeltelek,
Mig bennetek alvok
A gyermeki lélek... —
Szép arcaitoknak
En adtam e bájít.
— — — — —
És karjaitokra
A lilium árt.
En adtam a szépnek
Az édeni mézet,
Mely akkor is édes,
Ha töreit érzed.
En adtam e tündér-

döző tarka kuvaszra ismert. A tapsifüles konyított fülekkel, könnyed szokésekkel iramodott a havas tarlón, míg bundás üldözője tőle telhető buzgalommal zokogva igyekezett nyomában maradni a menekülőnek.

Egyideig úgy látszott mintha lőtávolságon kívül maradvan rohantak volna el előtte. Később azonban a nyul egy felettük elröpülő varjucsapattól megriadva irányt változtatott és vakon rohant a tiszteletes felé. A tiszteletesnek ugrálni lett volna kedve örömeben erre a váratlan fordulatra. A vadászok óvatossága azonban elnyomta benne a jókedvet.

A kutyát fekvésre parancsolta, maga pedig féltérde ereszkedve a mennyire tehetette összehúzódott és ujját a ravaszon tartva majdnem hangosan monológizált.

Gyertek csak gyertek! A jobb eső a tapsifülesé, a bal a bundásé. Egy nyullal több, egy vadászóval kevesebb, aztán, mint a ki biztos dolgában, mosolyogva várta a veszedelmet nem is sejtő rohanó állatokat.

Nyugodt várakozását azonban a kutya magaviselete megzavarta. A kitünő idomítású állat idegeskedni kezdett. Sirt, nyafogott, fejét emelgette, míg végre egy hirtelen mozdulattal félig álló, félig ülő helyzetbe emelkedett és egyik első lábát felhúzva testének remegése, orrának ideges szimatolása elárulta, hogy ég a vágtyól elébe vágni a közelgő vadnak. A tiszteletes először szép szóval hízkelkedéssel igyekezett lecsendesíteni. Aztán kemény rászólással, kézlegyintéssel próbálta engedelmességre bírni. De miután így sem boldogult vele, félkézrel megkapta a nyakát és bosszuságában úgy nyomta a föld-

Lángu szemet,
Mely a szerelemnek
Csillaga lett;
Mely egy sugarával
Szül enyhe tavaszt.
Egy másik sugarával elégeti azt.
Szépségimet ime reátok adám,
Hogy halljam e szókat: „Ó, édes anyám!“

Óh, jertek, óh jertek
Az édes anyához;
Itt ül lekötötten
A szörnyű magányhoz.“
Igy szólal esengve —
Hiába! hiába!
Nincs, a ki omoljon
Szülői karába.
Sors úzi fiait, remeg élteikért
S ah! lányai égnék az idegenért.

Az *Uri hölgy*-hez írott veersében maró guynyal ostromozza kora nőinek hitvány léhaságát:

„Pedig nem mondhatod, hogy nincs szíved,
Szeretsz pompát, hízgelő csapodárt,
Hintót, lovat, sőt hitvány ölebet,
Mind állat és hívságos semmisség,
És mégis, mégis — ó, türelmes é! —
Kedélyed rajtok édelelni tud,
Mig a könyök hiába fénylenek
A hon szemén!“

És a keserű szemrehányás hangján folytatja:

„Mi vagy te most? Kérdezd meg magadat:
Angol talán, vagy német, francia?
Igen, ha megtagadnák fajodat;
De ah, előttök szentség a haza!“

Itt felháborodása tetőpontra hág: átkot mond a hon hűtelen leányaira; majd megszanja őket; mehetséget keres gyarlóságukra:

„De nem, te nem vagy bűnös. Nevelőd
Jellemtelen kornak volt gyermeke...“

Ezzel jobb érzésükhöz fordul s a jövőre mutat:

„De előttem áll egy új világ —
Anyára vár egy újabb nemzedék... — — — — —

A kisdednek néma szája kér,
Hogy adj nekik hazát. Ne vond meg azt!

A esüggedés a haza sorsán azonban egyre elfogja; nem bizik fiai akaratában. A „Magyar költő“-ben így szól:

„Jó gyermekek, a haza szebb idejét
— Elmulat az örökre — ne zengjed!“

A nemzetnek politikai szabadságáért folyó nehéz küzdelmét látva, balsejtelmek lepik meg; félti nemzetét és mégis reménykedik. A multba tekint ismét s annak kiállott szenvedéseiből meríti hitét a jövőbe. E hangulat kifolyása a *Szózat*, mely nemzeti imádságunk lett. Így a haza szeretetére még nem intette senki a magyart:

„Hazádnak rendületlenül légy hive, ó magyar;
Böleső az, majdan sírod is, mely ápol s eltakar;
A nagy világon e kívül nincsen számodra hely —
Áldjon, vagy verjen sors keze: itt élned, halnod kell...“

Azt a nemzedéket, a melyik még nem álmódzott Amerikáról, így inti:

„Ez a föld, melyen annyiszor apád vére folyt,
Ez, melyhez minden szent nevet egy ezredév csatolt;
Itt küzdenek honért a hős Árpádnak hadai,
Itt törtek össze rabigát Hunyádnak karjai.“

A történelmi tudatot ébresztgeti egyre; a multat hívja tanuságul:

„Szabadság, itten hordozák véres zászlóidat,
S elhulltanak legjobbjaink a hosszú harc alatt.
És annyi balszerencse közt, oly sok viszály után,
Mégfogya bár, de törve nem, él nemzet e hazán.“

Majd a hazafi-érzés elszántságával fordul

höz, hogy a kutya fájdalmasan vonított fel az erős marok szoritása alatt. Ideges beugrani vágyását azonban nem vesztette el. Folytonos kísérleteket tett, hogy felszabaduljon és meglát-szott rajta, hogy csak addig fog fekvé maradni a meddig tartják. A tiszteletes pedig magában átkozva „a kitünő idomítás“-t, puskáját félkézben lövésre tartva mind közelebb eresztette az üldözőt nyulat.

Mikor aztán vagy 30 lépésre lehetett tőle, hogy löhessen elengedte a kutyát. De bosszus hirtelenkedésében hibázott. A bal esővel pedig már tehetetlen volt. Ott volt közöttük a kutya, a kitünő idomítású angol setter, a mely hogy nyakát szabadon érezte, sebes vágtyában iramodott a lövésre irányt változtató nyul után és társul szegődve a kuvaszhoz, együtt hajtottak tovább.

A tiszteletes úgy állt ott, mint a kit Hubertusz átkozott meg. Szemeit elfutotta a vér, ajkai remegtek. Hívta a kutyát, sipolt utána, kiabált, szitkozódott, káromkodott. A puskát háromszor is arcahoz kapta, hogy lelővi, de mindig elállott gyilkos szándékától. Végre tehetetlen dühében mégis utánok lött, hanem azok akkorra már rég meghaladták a lőtávolságot és a fáradt göbcecsek céltalanul peregetek szét a havas tarlón.

Lövés után a kitünő idomítású setter egy darabig még versenyt szaladt a fáradhatatlannak látszó kuvaszszal. De aztán mintha megunt volna az eredménytelen hajtyást, egy hirtelen kanyarodással visszafelé fordult és meglátva a még mindig egy helyben álló tiszteleteset, feléje tartott.

az emberiséghez s kér, követel nemzete számára jobb jövőt:

„S népek hazája nagy világ!
Hozzád bátran kiált:
Egy ezredévi szenvedés
Kér éltet vagy halált!
Az nem lehet, hogy ész, erő és oly szent akarat
Hiába sorvadozzanak egy átoksúly alatt.“

Itt látnoki ihlettel tekint a jövőbe:

„Még jönni kell, még jönni fog
Egy jobb kor, mely után
Buzgó imádság epedez
Százazrek ajakán.“

S költői lelke intuíciójával megsejditve a szabadságharc vérbe fuló napját s a nemzeti katasztrófát, komor sejtelemmel mondja:

„Vagy jönni fog, ha jönni kell, a nagyszerű hálál,
Hol a temetkezés fölött egy ország vérben áll;
S a sirt, hol nemzet sülyed el, népek veszik körül
S az ember millióinak szemében gyászköny ül.“

A lantból, a melyen a hazafi-érzés ily fenséges erővel tör elő, a lantos ki tudja csalni a leggyöngédebb, leglágyabb, legjajtszibb hangot is. A „Kis gyermek halálára“ című versében gyöngéden illeti a fájdalom hurját. „Szép Ilonkák“-ban a szüzi tiszta leányszív szerelmét, csalódását, megtörését írja le. Az ő Ilonkája nem Gretchen. Nem bukik el, nem kell megtisztulnia.

„Hervadása liliumhullás volt...“

Ártatlan szíve megtörését ez az egy sor fejezi ki. Gyöngédségre, egyszerűsége, igazságra e rajznak a világirodalomban párja nincs.

Az ártatlan, tiszta leányszívet Vörösmarty-nál jobban nem ismerte senki. A „Szép hajadon“-ban bájos képet fest a gyermekded ártatlanság, a bimbófeslés, szép idejéről:

Kisleány-seregben De szemében uj tűz
Serdült hajadon Bájvilága ég.

Jár szelid örömmel
A zöld pázsiton.

Fűzve szőghajába
Van virágos ág;
Maga messzeföldön
A legszebb virág.

Még alig hagyá el
Bábjátékait.
Még alig felejté
Gyermekálmait.

Mint kicsiny baráti,
Ártatlanka még,

A „Kis leány bajá“-ban az érzélem ébredését írja le. Hangja gyöngéd, még ott is, a hol dévajságba esap át, mint a „Hűség“-ben.

„Szedd szeliden a virágot,
Még ne sértsd a gyöngé ágot“

Ez a két sor tükrözi gyöngédségét; ezt fejezi ki a „Virág és szerelem“-ben is:

„Szelvész! el ne ragadd a szelid fa virágait: önként
Hullnak azok lassu hervadozással alá.
El ne rabold durván, ifju, a lányka szerelmét:
Önként adja meg az szép szavaidra magát.“

Nem volt és nincs költő, a ki a nőt jobban tisztelte volna Vörösmarty-nál. Összes műveiben nincs egyetlen szó, melylyel a nőt kisebbitné. A nőt olyan magas polera emelte, mint előtte senki. A hölgyet hólolat tárgyává — a szó legnemesebb értelmében — ő tette. Esménye a *hölgy* a ki szép, kedves, bájos, művelt elméjű, érzésre nemes és emelkedett! Ezt az eszményt állította ő hazája női elé. Ez az eszmény lebegett a szabadságharc s a hatvanas évek magyar uri asszonyai előtt, kiknek szellemük a Vörösmarty költészetével táplálko-

Izzadt piros nyelve oldalt lökve hosszan lögött ki lihegő szájából. Szemei az erőltetett futástól vérben forgó tétovassággal tekintettek széjjel, míg vágtyáján meglátzott, hogy nem valami nagy bizalommal közelit gazdájához. Mikor úgy 50 lépés távolságnyira közeledett, hirtelen megtoppant. Egyik első lábát felemelte, farkát kimerevitette és mintha csak vadat állott volna, sunyitva kémlelte gazdája arckifejezését. Arról szerette volna leolvasni, hogy mi vár reá.

Aztán, hogy a tiszteletes leküzdve indulatát hízkelkedve hívogatni kezdte, szemeit lesütve, farkát hasa alá csapva, lassan közelebb esuzott. Egész közel azonban minden hívás dacára sem tudta csalni. Pár lépésnyire leült előtte. Aztán hiába hívogatta, hiába csalogatta szép szóval, csetintéssel, térd veregetéssel, hajthatatlan maradt. Csak a jobb első lábát emelgette folyton a levegőbe oly módon, mintha pardont, békejobbot akart volna nyujtani. De ha közelített hozzá tovább szökött, míg ha megállt előtte ő is leült és vigan sunyi pófával vizsgálgatta gazdáját, hogy a tiszteletes részben mulatva, részben bosszankodva a kutya magaviseletén ott hagyta. A vadászatnak azonban vége volt. Vállra vetette a puskát és a legrövidebb utirányt választva, hazafelé indult.

A kutya mindenütt nyomon követte. Azt a pár lépés távolságot azonban a mely köztük volt, folyton betartotta. És a mikor haza értek sem ment be a szobába, hanem az udvar közepén leülve sunyitva nézett gazdája után. A tiszteletes egy párszor szólította. Aztán, hogy nem jött, kint hagyta az udvaron.

Folytatás az I. mellékleten.

zott; az ő nemes szelleme élt és hatott anyáinkban, abban a lelkes, ideális női nemzedékben, amely 48-ban fiait, férjeit a csatába küldte, Világos után pedig bekötözte a vérző sebeket.

Bocsássanak meg nekem, hogy e tárgyánál kissé hosszasan időzöm. De fáj nekem az a hang, mely az irodalomban s a társadalmi életben ma uralkodik, mely a nőt asszony-nyá sülyesztí le a szónak nem bibliai, hanem természetrajzi értelmében. A Zola hazájában ez talán érthető. A Vörösmarty nemzetének női azonban erre a sértő megvetésre nem szolgáltak rá. A „Szép Ilonka“ költője az „asszony“ szót egyetlen egyszer használta, akkor is a legsúlyosabb vád gyanánt, mikor az *Uri hölgy*-höz így szól:

„Asszony vagy, a leggyaralóbb, semmi más!
Nemednek nincs tiszteltebb neve:
Gyöngéd, hol annak lenni árulás,
Szívetlen, a hol égned kellene.“

Modern írónk ezt az asszonyt tették kultuszunk tárgyává. Ha sokáig folytatják, még megérhetik, hogy a magyar nő, a szuggesztív hatalmas erejénél fogva, elérí ezt az új ideált.

De mi térjünk vissza a költőhöz, a ki ol-tárra helyezte a tisztalelkű nőt.

(Vége köv.)

Javaslatok a közigazgatás egyszerűsítésére.

Írta: Dókus Gyula, főjegyző.

(Négy cikkely)

I.

A nagyméltóságú belügyminisztérium az állami, törvényhatósági és községi közegeknek munkával lett túlterhelhetése és a közigazgatási ügymenetnek nehézkese sem a közszolgálati érdeket, sem a közönség és haladó korszellem fokozódó igényeit megfelelően ki nem elégítő állapota folytán addig is, a míg a közigazgatás általános újjászervezése befejezést nyerhetne és életbeléptethető lesz, a felösmert bajon segíteni óhajtván, a közigazgatás eljárás egyszerűsítését tűzte ki feladatául.

Mielőtt azonban ez iránybani munkálatát befejezve a szükséges törvényhozási és rendelkezési intézkedéseket megtenni 1900. évi november hó 15-én 125,000 alatt valamennyi vármegye főispánjához körrendeletet bocsájtott ki, a melyben őket arra hívta fel, hogy a közigazgatás egyszerűsítésére javaslatokat készítsenek és azokat az e célból összehívandó tisztviselői értekezleten tüzetes megbeszélés tárgyává téve saját javaslata kíséretében terjeszse fel. A körrendeletben a nagyméltóságú belügyi miniszter ur azt is kimondotta, hogy a közigazgatás egyszerűsítésére vonatkozó bárhonnán jövő javaslatot szívesen elfogad.

A kutya egy kis ideig kint ült a hóban és mintegy várni látszott, hogy tovább is kéréljék. De hogy a várt hívás elmaradt, lassan oda sompolygott az ajtóhoz és mint az egy kinttűnő idomított kutyához illik, azt szépen kinyitotta és maga után ismét bezárta. Az előszobából a eselédleány mellett óvatosan besurrant a belső szobába, a hol a tiszteletes éppen akkor mesélte el nevének a történetét. Mikor észre vette gazdája jelenlétét, hirtelen az asztal alá bujt. A tiszteletes szúrós tekintetere azonban csakhamar felült és mintha kérlelni akarta volna, parolára nyújtotta első lábát. Majd meg sorra véve a müidomítás alatt nyert tudományát, egyenként kezdte azokat bemutatni. Két lábán járt, szolgált, pukkerlizett, szalutált mindaddig, míg a tiszteletes ennyi értelem láttára, elfelejtve bosszuságát, mosolyogva közelített hozzá, becéző bánásmóddal simogatva fényes szőrét s mintha nem is állathoz szólana, elkezdett hozzá beszélni.

— Jól van jól. Okos kutya vagy. Nem te vagy a hibás. A német volt a huncut. Megtántított mindenre, csak arra nem, a mire okvetetlen szükség van. Ilyen idomítás cirkuszba és nem mezőre való. Hanem én majd segítek a bajon! Holnap, ha megyünk vadászni, kapsz egy szép nyakravalót, még egy hosszú vezeték-et és, ha majd szurni fog a kravátlit, hát mindjárt nem lesz olyan szaladó kedved.

... Azzal lekasztva a szegről egy sűrűn szögezett korall nyakravalót fitogtatva mutatta meg az örömben ugráló, nyivákoló vizslának.

Főispán ár öméltségétől nyert megbízás és a nagyméltóságú minisztérium eme felhatalmazása folytán kötelességemnek ösmertem, hogy a közigazgatásunkra felelő fontos munkából részemem én is kivégyem és amennyire a nagy feladat és kiszabott csekély idő megengedi a közigazgatás minden ágára kiterjedőleg javaslatot készítek.

Javaslataimat ugyanazon sorrendet követve, a melyet a nagyméltóságú minisztérium az irányelvek közlésénél megállapított pontonként a következőkben van szerencsém megtenni:

1.

A közigazgatás hatáskörébe tartozó ügyek intézésére egységes form-rendszer törvényeink csekély módosításával megállapítható volna, mert kormányzati és vármegyei rendszerünk ezt lehetővé teszi. De addig, míg a közigazgatás újjászervezése és az önkormányzati jogok az államfeladatoktól szabatos határvonalakkal elkülönítve nem lesznek, az egységes fórumrendszer mellett törvényeink végrehajtására teljesen egységes és általános hatósági fokokat meg nem állapíthatunk. A mostani különféle és rendszertelen hatósági illetékességet a kihágási és rendőri ügyekben, miután ezek nagyrészt állami feladatot képeznek, egységesebbé tehetjük, a közigazgatás egyéb feladatainak körébe tartozó ügyeknél azonban ennek szélesebb körben való alkalmazását tetelen törvényeink és az önkormányzati jogok sérelme nélkül még részleges törvényhozási intézkedéssel sem tartom kerestülvihetőnek, s azért a hatósági illetékességet a kihágási ügyekre külön a többi közigazgatási ügyekre nézve is külön javaslom megállapítani. Ehhez képest külön fogom a hatóságok fokozatainak egységes rendszerére és az ezen rendszerben eljárni hivatott hatóságok egységésítésére nézve javaslatomat megtenni.

A) Kihágási és rendőri ügyek.

A kihágási és rendőri ügyek intézésénél a kis és nagy községek előljáróságát mellőzendőnek tartom, mert habár a nagyközségek közül azok, a melyek — remélem — a közigazgatás szervezésével megfelelő községi beosztást és „mezőváros“ elnevezést fognak kapni, s így felvehetők lesznek azon hatóságok közé, a melyekre szélesebb hatáskör ruházható, ma is oly előljárókkal rendelkeznek, a kik alkalmasak a kihágási ügyek intézésére, a kisebb kihágási ügyek intézését rájuk bízhatónak még sem tartom; általában a tapasztalat igazolta, hogy a községek előljárói még azokat a kihágási feladatokat sem képesek sikeresen és helyesen megoldani, melyeket az erdei, mezőgazdasági és eseléditörvény rájuk ruházott, kisközségeink bírái között pedig alig van olyan, aki irni-olvasni tudna, s a segítségükre rendelt jegyzők, még ha jelenlegi munkafeladataik egy részétől fel is lesznek mentve, az összes kihágási ügyek első foku elintézésére fizikailag nem lesznek képesek. Azt a bírót, aki nem mer egy csavargót a községből kiutasítani, mert fél a fenyegetésétől, hogy veres karkast hoz a házára; azt a bírót, akinek házára lelki megnyugvásának megszerzésére, hogy t. i. anyagi károsodása nem lesz, ha a községet szigorúan fogja vezetni, közköltsegen kell tűzkár ellen bebiztosítani, — itélkező bírói feladatra képesnek nem tartom, s jó lelkiismerettel a közérdek hátrányára nem is ajánlhatom.

Az első foku közigazgatási hatóságok munkájának könnyítésére nem is szolgálna az, ha a kihágási ügyek egy részét vállaikról leszednénk, s a községekre bízánk, mert sokkal kevesebb dolga lesz a főszolgabírónak, ha ezeket I. fokulag intézni fogja,

mintha a rosszul és hiányosan betárgyalt kihágási ügyeket, mint ezt a mezőrendőri törvény végrehajtásánál tapasztalhatjuk, II. fokulag pótoltatni, javíttatni vagy újból betárgyalni lesz kénytelen. De meg a községi előljárókra a törvények által kihágásnak minősített mindennemű eset intézését nem is bízhatnók, hanem csak egyes meghatározott, kisebb cselekményekben való eljárást. Az pedig, hogy egy törvényben a kihágások elbírálására több hatósági fokozat legyen első fokulag illetékes, nem egységesítést, hanem attól való távolodást jelentene.

A kihágási és rendőri ügyek intézésénél, bizonyos jogorvoslati korlátozások mellett, három foku hatóságot javaslom megállapítani. A három foku hatósági illetékességre nézve azonban a kihágásokat két osztályba sorozom, mert csak ennek segítségével lehet a hatóságokat egységesíteni. Az első osztályba lennének sorozandók a közigazgatás elleni, a másodikba a rendészet elleni kihágások.

Az első osztályba, a közigazgatás elleni kihágások osztályába, ajánlom sorozni a mező és erdő gazdasági, szőlőművelési, borhamisítási, cseléd, munkás, közlekedés, út, vám, kereskedelem, ipar, vízi, halászati, állategészségi és az ezekkel rokon, s alább részletesen elsorolt törvényekkel és miniszteri rendeletekkel kihágásnak minősített ügyeket.

A második osztályba, a rendészet elleni kihágások osztályába, sorozandóknak vélem mindazon törvények és intézvények végrehajtását, amelyek fentebb az első osztályban nem soroltattak fel.

A kihágási ügyek elbírálásánál nem tartom elégségesnek a jogérzékét, a törvény szakaszainak szigorú alkalmazását, mert vannak esetek, melyeknél a körülmények, helyzetek és viszonyok felismerésével, és ennek eljárásuknál való alkalmazásával kell intézkedni, s ehhez nemzetgazdasági érzésünknek is lenni kell, vagyis sok olyan kihágás van, amelynél ezen szempontoknak kell itélkezésnél közreműködni, s azért szükségesnek tartom, hogy a kihágások azon nemeiben, amelyek a közigazgatás körébe tartoznak, amennyiben ktvihető, oly társas hatóságok legyenek illetékesek, melyek a jogtudás mellett a gazdasági viszonyokkal is ismerősök. Kívánatos volna, hogy ezen ügyek a két alsó fokban társas hatóságok által intéztessenek, mert a két alsó foknak inkább van módjában a viszonyokat közvetlenül megismerni; ez azonban nálunk még kivihetetlen, mert a járási társas hatóságok szervezéséhez szükséges intelligens elem még nincsen meg községeink lakosai között. Így csak a második és esetleg a harmadik fokon lehet lesz társas hatóságokat szervezni, melyeknek hatáskörébe aztán mindazon kihágási ügyek beoszthatók lesznek, melyek a közigazgatás hatáskörébe vágnak. A közigazgatás közelről érintvén a nemzet vagyoni érdekeit, kell, hogy a vele összefüggésben levő ügyek mind egy csoportban, egy hatósági fórum által intéztessenek. Ezek után javaslom, hogy:

I. A közigazgatás elleni kihágásokban eljárjanak:

I. fokon 1. Vármegyékben a főszolgabíró vagy a törvényhatóság által felhatalmazott szolgabíró;

2. Városokban a kapitány vagy a tanács egyik felhatalmazott tagja;

3. Budapest fő- és székvárosban a kerületi kapitányok.

II. fokon 1. Vármegyékben és Budapest fő- és székvárosban a főispán, illetve főpoigármester elnöklele alatt, a közigazgatási bizottság kebeléből alakított 4 tagú kihágási fellebbviteli választmány;

2. Törv. hat. joggal felruházott váro-

sokban a főispán elnöklete alatt a törvényhatósági bizottság tagjai közül választott 4 tagu kihágási fellebbviteli választmány.

III. fokon A földmívelési és kereskedelemügyi minisztériumokban alakítandó kihágási bizottság, mindenik a saját hatáskörébe tartozó ügyekben.

Azáltal, hogy harmad fokban az illető minisztériumok kebelében alakított bizottságok lennének hivatottak a közgazdaság elleni kihágási ügyekben való eljárásra, megszűnnék az a mostan követett nehézkes eljárás, hogy mielőtt a kihágási ügyekben a belügyminiszter döntene, kénytelen előbb a szakminiszter véleményét meghallgatni. A borhamisításból származó kihágási ügyek péld. megjárják előbb a földmívelésügyi, kereskedelemügyi, sőt még a pénzügyi minisztériumokat is, mielőtt a belügyminiszter harmadfoku határozatot hozna.

A közgazdaság elleni kihágások közé javasolom sorozni a következő törvényekkel minősített kihágásokat:

1874. VIII. tc. A métermérték behozataláról.

1876. XIII. tc. A eseléd és gazda közötti viszony szabályozásáról.

1879. XXVI. tc. Az erdőtörvény.

1881. XXXIII. tc. A kivándorlási ügynökségekről.

1881. XIII. tc. Az áruforgalmi statisztikáról és azt kiegészítő 1895. XVIII.

1882. XVIII. tc. Az ásványolaj vám felemeléséről és az ásványolaj adóról.

1883. XVII. tc. A phylloxera-vastatrix terjedése elleni óvintézkedésekről.

1883. XX. tc. A vadászatról.

1884. XIV. tc. Az iparról.

1885. XXIII. tc. A vízjogról.

1885. XXIV. tc. A selyemtenyésztés védelméről.

1888. VII. tc. Az állategészségügy rendezéséről.

1888. XIX. tc. A halászatról.

1890. I. tc. A közutakról és vámokról.

1890. II. tc. A védjegyek oltalmáról.

1891. XIII. tc. Az ipari munkák vasárnapi szüneteléséről.

1891. XIV. tc. Az ipari és gyári alkalmazottaknak betegség esetén való segélyezéséről.

1893. XXIII. tc. A mesterséges borok készítésének és azok forgalomba hozatalának tilalmazásáról.

1693. XXVIII. tc. Az ipari és gyári alkalmazottak baleset elleni védelméről és az ipari felügyelőkéről.

1893. XXXIV. tc. A csomagokban árult cikkek mennyiség tartalmának helyes megjelöléséről.

1894. XII. tc. A mezőgazdaságról és mezőrendőrségről.

1895. XLVI. tc. A mezőgazdasági termények, termékek és cikkek hamisításának tilalmazásáról.

1898. II. tc. A munkaadók és mezőgazdasági munkások közötti jogviszony szabályozásáról.

1899. XLI. tc. A gazdasági munkavállalkozásokról és segéd munkásokról.

Továbbá a következő ministeri rendeletekben meghatározott kihágásokat:

1852. Nyílt parancs. A házaló bereskedési engedély megszegéséről.

1869. 2362. sz. K. K. A kajózás körül követendő szabályok tárgyában.

1870. 2970. sz. B. Az ásványolajok szállítása körül követendő szab. tárgy.

1875. 27040. sz. F. I. A métermérték ellen elkövetett és a törvény keretén kívül eső kihágások tárgyában.

1876. 25743. sz. F. I. Hitelesítetlen hordók használatának betiltása tárgyában.

1879. 58053. sz. B. Borfestékekkel üzérkedők irányában fogantatandó rendsz.

1880. 40000. sz. F. I. Fertőtlenítés elmulasztása a vendéglők istállóinál, stb.

1885. 39507. sz. K. K. A vontató

utak és a szabad kikötés tárgyában.

1885. 66655. sz. F. I. A vizeuzasztó művek tárgyában.

1895. 48689. sz. F. I. A vízjogi törvény iránti általános rendelet kiadása tárgy.

1886. 17094. sz. F. I. A selyemtenyésztés biztosítása iránti te. végrehajtása.

1887. 51201. sz. K. K. Az új kazánügyi kormányrendelet tárgyában.

1887. 8644. sz. K. K. A töltések közti előtérben alkalmazandó mívelési módok.

1888. 70000. sz. B. Áruknek a közforgalomban hiányos mennyiségében való kiszolgáltatása tárgyában.

1888. 33477. sz. K. K. A hajómalokra vonatkozó szabályok megszegése tárgyában.

1888. 46916. sz. F. I. Budapesten a tejárusításra szolgáló palackok megjelölése.

1888. 40000. sz. P. I. Az állategészségügy rendezéséről szóló te. végrehajtása.

1889. 23122. sz. K. A sertésrágya vasuton való szállításának szabályozása.

1889. 32292. sz. K. A hajózási szabályok tárgyában.

1890. 48404. sz. K. A Ferencz-csatorna hajózási és kikötési rendje tárgyában.

1890. 18314. sz. F. A marhalevél uralapok kitöltése tárgyában.

1890. 22414. sz. F. A sáskairtas céljából tett intézkedések meghiusítása.

1891. 11538. sz. K. A m. kir. zálogházak közvetítési szolgálatának szabályozása,

1881. 27490. sz. F. Az állatok levágásánál ragadós betegségek megállapítása és bejelentése tárgyában.

1891. 63832. sz. F. A bivalyész esetén alkalmazandó intézkedések tárgyában.

1891. 10666. sz. F. A friss állati bőrök szállítására szolgáló eszközök fertőtlenítése tárgyában.

1892. 31060. sz. F. A forgalomba hozott kisebb élő állatokkal való bánásmód szabályozása tárgyában.

1893. 1618. sz. F. A marhalevelek be nem mutatása által el. mulasztások.

1893. 8000. sz. F. A ragadós tüdőlob kiütéséről szóló te. végrehajtása.

1884. 26. sz. A. és K. Az á. n. erősítő esseeciák külföldről való behozatalának tilalmazása tárgyában.

1894. 9679. sz. F. B vértetű irtásának elmulasztása tárgyában.

1894. 18781. sz. F. A lépfene, sercegő üszög, sertésorbánc elleni védőoltások szabályozása tárgyában.

1894. 37340. sz. F. A baromfiak fertőző betegségei ellen való védekezés tárgyában.

1894. 61170. sz. F. A marhalevél kiállító közegek köteleességei tárgyában.

1894. 78948. sz. F. A marhalevelek visszaadásának elmulasztása tárgyában.

1895. 54352. sz. B. Az utazási ügy. nökségek ellenőrzése tárgyában,

1695. 96932. sz. B. Budapesten a csonttal és ronggyal való kereskedés betiltása tárgyában.

1895. 13886. sz. F. A állatorvosok oklevelézek kihirdetése tárgyában.

1895. 59963. sz. K. A géperejű hajók megőizsgálása és nyilvántartása tárgyában.

1896. 106248. sz. B. A diftéria-ellenes vérsavó forgalomba hozatala tárgy.

1896. 46522. sz. K. A fővárosi Duna szakaszon a hajók ereszkedésének eltil.

1896. 52884. sz. F. Az állati betegségek elleni új gyógymód engedély nélküli alkalmazása tárgyában.

1897. 55850. sz. K. A mesterséges borok készítéséről és forgalomba hozataláról szóló te. végrehajtása tárgyában.

1887. 41750. sz. F. A köztenyésztésre szolgáló mének megvisszaválása körüli eljárás tárgyában.

1897. 62821. sz. F. A sertés herelés körüli rendszabályok tárgyában.

1898. 24929. sz. B. A gyufagyári munkások egészségének megóvása tárgyában.

1898. 28928. sz. B. Az italméresi helyiségeknek munkások bérfizetésére való átengedése tárgyában.

1898. 9300. sz. F. A sertéskolera elleni védekezés szabályozás tárgyában.

1898. 37382. sz. B. Az ipari vállalatoknál történt balesetek bejelentése tárgyában.

1898. 4840. sz. B. A mesterséges borok készítésének és forgalomba hozatalának tilalmazásáról szóló te. végrehajtása tárgyában.

1898. 64528. sz. B. A massage gyakorlásának korlátozása tárgyában.

1889. 430. sz. B. A mesterséges borokkal elkövetett kihágások tárgyában.

1899. 230. sz. B. A folyó-, csatorna- és tó-hajózás terén felmerülő kihágások körüli eljárás tárgyában.

1898. 86913. sz. F. A halállomány törvényes védelme tárgyában.

1899. 9679. sz. F. A vértetű kötelező irtása tárgyában.

1899. 15611. sz. K. A hajózási kihágások elbírálása körüli eljárás tárgyában.

1899. 77866. sz. K. Az ipari és gyári balesetek bejelentése tárgyában.

II. A rendészet elleni kihágásokban eljárjanak.

I. fokon 1. Vármegyékben a főszolgabíró vagy a törvényhatóság által erre felhatalmazott szolgabíró;

2. Városokban a kapitány vagy a tanács egyik felhatalmazott tagja;

3. Budapest fő- és szék-városban a kerületi kapitányok.

II. fokon 1. Vármegyékben az alispán.

2. Törvényhatósági joggal felruházott városokban a tanács.

3 Budapest fő- és szék-városban a főkapitány.

III. fokon a belügyminiszter.

Azon kihágási ügyekben, melyekben a kiszabott pénzbüntetés 5 koronát meg nem halad, másodfoku jogorvoslattal, azon kihágási ügyekben amelyekben a kiszabott büntetés 10 koronát, vagy 2 napi szabadságvesztést, esetleg mind a kettőt együtt alkalmazva meg nem halad, valamint azon két egybehangzó határozat ellen, amely 100 korona pénzbüntetést vagy 5 napi szabadságvesztést, esetleg mind a kettőt együtt alkalmazva meg nem halad, harmadfoku jogorvoslattal élni ne lehessen.

A n. m belugyminiszterium 1900. évi július hó 28-án 2608. sz. alatt kiadott intézvényében kimondotta, hogy az I. fokú hatóságok által hozott azon határozatok ellen, a melyekben a kiszabott pénzbüntetés 2 frtot meg nem halad, felebezésnek helye nincsen. Ez az intézkedés teljesen bevált és megkevesbitette másodfokon a kihágási ügyeket. A fentebb javasolt jogorvoslati korlátozás tulajdonképen csak ezen intézkedésnek kiterjesztése, melynek az ügyek intézésére való kedvező hatása el nem maradhat, az egyéni szabadságnak pedig nem oly mérvű korlátozása, hogy az ellen bárki is észrevételt tehetne, mert azon esetek, melyekben a fent részletezett maximális büntetések lesznek megállapítva, tulajdonképen rendőri kihágások, melyekben a jogorvoslatot minden jogállam kizárta és mert a két hatóság egyenlő elbírálásában meg van a jogszolgáltatás biztosítéka.

A rendészet elleni kihágások közé javasolom sorozni a következő törvényekkel minősített kihágásokat:

1848. XVIII. tc. A sájtótörvény.

1868. XXXVIII. tc. A népiskolai oktatásról.

1874. XXXIII. tc. A képviselőválasztásról.

1876. XIV. tc. A közegészségügy rendezéséről és az ezt módosító 1887. XXII.

1879. XL. tc. Magyar büntető törvénykönyv a kihágásokról.

1880. XXXVII. tc. A büntető törvénykönyv életbeléptetéséről.

1883. XVIII. tc. A magyar korona országai egyesített címerének és az ország külön címerének magánosok és magán jellegű testületek által való használatáról.

1889. VI. tc. A védőről,

1891. XV. tc. A kisdédóvásról.

1891. XXXIV. tc. A kézi lőfegyvereknek kötelező megvizsgálásáról.

1893. XXXVII. tc. A népfelkelés némi csoportjainak jelentkezési kötelesség.

1894. XXIX. tc. Az üzletszerű vagy nyilvános fogadásoknak s a kölesönös fogadások közvetítésének szabályozásáról a lóversenyen.

Továbbá a következő ministeri rendeletekben meghatározott kihágásokat:

1869. 3390. sz. B. Fiatal nők keletre utazásának szabályozása tárgyában.

1874. 26559. sz. B. Idegen nemzeti színek, címerék és zászlók használata tárgyában.

1874. 36685. sz. B. Közhasználatú tárgyaknál mérges anyagok használata tárgyában.

1876. 25194. sz. B. A holttestek kiá-sása és szállítása körüli szabályok tárgyában.

1876. 49399. sz. B. A vérbocsátás körül elkövetett visszaélések tárgyában.

1882. 17368. sz. B. Gyógyszerárak külföldről való behozatala tárgyában.

1882. 18613. sz. B. A könyöradománygyűjtések szabályozása tárgyában.

1883. 14803. sz. B. Kéményeknek nem kéményseprő általi separtetése tárgyában.

1884. 51066. sz. B. A szemcsés köthártyalob elleni védekezés tárgyában.

1885. 20476. sz. B. A fertőtlenítő anyagok készítése, stb. tárgyában.

1886. 22790. sz. K. K. Kiskoruak által a vasutbiztonság ellen elkövetett kihágások minősítése tárgyában.

1887. 44152. sz. B. Badi lőszereműeknek közuton való szállítás tárgyában.

1888. 54091. sz. B. Külföldieknek a községekben való lakhatása tárgyában.

1889. 34652. sz. B. Az ólomnak és horganynak közhasználatu tárgyaknál való alkalmazása tárgyában.

1889. 40113. sz. B. A vereskereszt-egylét címerének és jelvényeinek oltalma tárgyában.

1889. 2771. sz. V. A gyermekági láz alkalmával köteles intézkedések elmulasztása tárgyában.

1889. 14040. sz. F. I. Az izraelita husvéti kenyér előállításának és szállításának szabályozása tárgyában.

1890. 4032. sz. B. A robbanó anyagok gyártása, raktározása stb. tárgyában.

1891. 414/eln. sz. B. A sajtótörvény egyes rendelkezéseinek megszegése tárgyában.

1892. 532361 sz. P. A szeszes italok kimérésénél követendő egészségügyi rendszabályok tárgyában.

1894. 98802. sz. B. A kézi gyógyszer-tárak vonatkozó szabályok megsértése tárgyában.

1894. 103816. sz. B. A hypnotizálás gyakorlása tárgyában.

1894. 110461. sz. B. A szódavíz gyártása körüli rendszabályok tárgyában.

1894. 5555. sz. B. A népfelkelés némi csoportjai jelentkezése tárgyában.

1894. 111005. sz. B. A gyógyszerekkel és mérgekkel való kereskedés tárgyában.

1895. 9. sz. M. E. A román nemzeti párt gyűlésein való részvétel tárgyában.

1895. 426/eln. sz. B. A Jauk-szobor felállításának és a szoborra való gyűjtésnek betiltása tárgyában.

1895. 23542. sz. B. A ragadozó és kártékony állatok mérgezése tárgyában.

1896. 1638. sz. B. Az új magyar „Gyózserszabvány“ tárgyában.

1806. 50743. sz. B. A táncoktatók részére előírt rendszabályok tárgyában.

1896. 93291. sz. B. A román és szerb határon úti igazolvány nélkül való átlépés tárgyában.

1896. 25151. sz. K. A budapesti földalatti villamos közúti vasut forgalmi szabályai tárgyában.

1897. 31773. sz. B. A him'önyirk termelés szabályozása tárgyában.

1897. 35100. sz. B. A segélygyűjtések szabályozása tárgyában.

1897. 40003. sz. B. A szeméremsertő képek nyilvános helyen való kitétele tárgyában.

1897. 42159. sz. B. A kerékpárokkal való közlekedés szabályozása tárgyában.

1897. 76973. sz. K. A szénsav kezelésére szolgáló tartályok szállítása tárgyában.

1897. 31482 sz. K. A korcsmákban és nyilvános helyeken használt palackok hitelesítése tárgyában.

1897. 37178. sz. K. A zálogházakról szóló te-nek a zálogházakban való kifüggesztése tárgyában.

1898. 766/eln. sz. B. A népgyűlések tárgyában.

1898. 1136/eln. sz. B. A szabályellenesen alakult vagy felosztott egyletekben való részvétel tárgyában.

1898. 25957. sz. B. A Lukács-féle nemzetközi igazoló-jegyek tárgyában.

1898. 41272. sz. B. A saccharin-készítmények forgalomba hozatala tárgyában.

1898. 70028. sz. B. A mesterséges ásványvizek forgalombahozatala tárgyában.

1899. 66413. sz. B. A katonai egyenruhát jogosulatlanul viselővel vagy elárúítókkal szemben követendő eljárás tárgyában.

1899. 78543. sz. B. Az italmérésnél és italelárúsításnál követendő egészségügyi rendszabályok, az áthágások büntetései és a rendőri felügyelet tárgyában.

1900. 160. sz. B. Az ország címerének iparcikkeken való használata tárgyában.

1900. 46669. sz. B. Az ország címerének magánosok pecsétjeiben való használata tárgyában.

B) Közigazgatási ügyek.

A közigazgatási ügyekre nézve is három fokú intézési fórumot javaslok megállapítani, úgy azonban, hogy mindazon ügyekben, a melyekben a közigazgatási bíróságról szóló 1896. évi XXVI. tc. 22., 83. §§-ai alapján a közigazgatási bíróságnál lehet jogorvoslattal élni és pedig az 1886. XXII. tc. 17., 18. és 39. §§-ai, az 1868. XXXVIII. tc. 11., 12., 13., 15., 25., 25., 35., 37., 44., 45., 47. és 143. §§-ai, az 1891. évi XV. tc. 18. és 29. §§-ai, az 1876. XXVIII. tc. 6. §-n, az 1890. I. tc. 49. és 50. §§-ai, az 1883. XX. tc. 2. §-a és az 1876. XIII. tc. 115. §-a alapján intézendő ügyekben, a harmadfokú hatóság a közigazgatási bíróság legyen; továbbá mindazon ügyekben, melyeknél akár a törvény, akár kormányrendelet vagy törvényhatósági és városi szabályrendelet háromnál több fellebbezési fórumot állapított meg, az utolsó fórumok mellőztessenek.

E három fokozatban eljárni hivatott hatóságok illetékességét egységesíteni, vagyis az intézendő mindennemű ügyekre minden fokban ugyanazokat a fórumokat kijelölni nem lehet. A hatósági fokozatok egységesítésénél azonban, ha azt a módot követjük, a melyet a kihágási és rendőri ügyeknél javaslatba hoztam, a mostaninál jobb helyzetet teremthetünk, a mi úgy az eljáró hatóságok, mint a közönség több

tájékozottságát s az ügyek intézésének egyszerűsítését és gyorsítását fogja eredményezni.

Javaslom, hogy az 1874. VIII. tb. A métermérték behozataláról.

1876. XIII. tc. A eseléd és gazda közötti viszony szabályozásáról.

1876. XIV. tc. A közegészségügy rendezéséről és az ezt kiegészítő 1887. XXIII. tez.

1876. XXIX. tc. A phylloxera terjedésének meggátlásáról.

1879. XXXI. tc. Erdőtörvény.

1881. XIII. tc. Az áruforgalmi statisztikáról és az ezt módosító 1895. XVIII. tc.

1881. XXXVIII. tc. A kivándorlási ügynökségekről.

1882. XVIII. tc. Az ásványolajvám fel-emeléséről és az ásványolajadóról.

1883. XVII. tc. A phylloxera vastatrix terjedése elleni óvintézkedésekről.

1883. XX. tc. A vadászatról.

1884. XIV. tc. Az iparról és az ezt módosító 1887. XVIII. tc,

1885. XXIII. tc. A vizjogról.

1885. XXV. t. cz. A selyemtenyésztés védelméről.

1888. VII. tc. Az állategészségügy rendezéséről.

1888. XIX. tc. A halászatról.

1888. XXXI. tc. A távirtda, távbeszélő és egyépc villamos eerezésekről.

1890. I. tc. A közutakról és vámokról.

1890. II. tc. A védjegyek oltalmáról.

1891. XIII. tc. Az ipari munkások vasárnapi szüneteléséről.

1891. XIV. tc. Az ipari és gyári alkalmazottak betegség esetén való segélyezése.

1891. XXXIV. tc. A kézi lőfegyverek kötelező megvizsgálásáról.

1893. II. tc. A ragados tüdőlob kiirtásáról és az ezt módosító 1897. X. tc.

1893. XXIII. A mesterséges borok készítésének és forgalomba hozatalának tilalmazásáról.

1893. XXVIII. tc. Az ipari és gyári alkalmazottaknak baleset elleni biztosításáról.

1893. XXXIV. tc. A csomagokban árult cikkek mennyiségének helyes megjelöléséről.

1894. XII. tc. A mézőgazdaságról és a mezőrendőrségről.

1894. XXIX. tc. Az üzletszerű vagy nyilvános fogadásoknak s a kölesönös fogadások közvetítésének szabályozásáról a lóversenyen.

1895. XIII. tc. A mézőgazdasági statisztika összeírásáról.

1895. XLIV. tc. A mézőgazdasági termények, termékek és cikkek hamisításának tilalmazásáról.

1895. V. tc. A filloxera által elpusztított szőlők felújításának előmozdításáról.

1897. I. tc. A mérsékelt áru marhasórol.

1898. II. tc. A munkaadók és mézőgazdasági munkások közötti jogviszonyról.

1898. XXIII. tc. A gazdasági és ipari hitelszövetkezetekről.

1899. XLI. tc. a gazdasági munkavállalkozókról és segédmunkásokról.

1900. VI. tc. A gazdasági munkás és segélypénztárakról.

1900. XVII. tc. Az állatorvosi közszolgálat államosításáról: valamint a fent

elősorolt törvények alapján kiadott szabályrendeletek és intézvéayek alapján eljárjanak:

I. fokon 1. Vármegyékben a főszolgabíró és szolgabíró;

2. Városokban a polgármester vagy az erre kijelölt tisztviselő;

3. Budapest fő- és székvárosban a kerületi előljárók. Th. joggal felruházott

városokban a bizottság kebeléből alakított fellebbviteli választmány.

II. fokon Vármegyékben és Budapesten a közigazgatási bizottság.

III. fokon A belügyi, kereskedelmi és földmívelésügyi ministerek, mindenik a saját tárcája körébe eső ügyeket illetően,

Vármegyei ügyek.

Közigazgatási bizottságunk f. hó 11-én tartott ülésén alakította újja titkos szavazás során albizottságait az 1901. évre. A szavazatok számba vétele után megválasztottak a fegyelmi választmányba, és pedig a törvényhatósági közgyűlés által választott tagokból rendes tagokul: Mailáth József gróf és Meczner Gyula, póttagul: Meczner Béla. Az állami közegekből rendes tagokul: Hönseh Dezső, Talapkovits László póttagul: Beregszászy István. Az erdőügyi albizottságba elnökül: Szerviczky Odön, alelnökül: Meczner Gyula, tagul: Sennyei Miklós báró. — A vármegyei pótadók és utadó ügyekben fellebbviteli választmányba: Fejes István, Meczner Béla, Meczner Gyula és Sennyei Miklós br. — Gyámügyi fellebbviteli választmányba: Fejes István, Meczner Gyula, póttagul: Sennyei Miklós br. — A másodfokú erdei kihágási bíróságba: rendes tagokul: Fejes István, Meczner Béla, Meczner Gyula, Mailáth József gróf, szakértőkül: Baján Imre, Csöke József dr., Malonyay Ferenc, és Phillip Károly. — A mezőgazdasági munkások és munkaadók közt felmerült vitás ügyek elbírására alakított albizottságba: rendes tagokul: Fejes István, Meczner Béla, Meczner Gyula, Szerviczky Odön, póttagokul: Andrassy Sándor gróf, Lehoczyk Endre, Mailáth József gróf, és Sennyei Miklós br. — A fogházfelügyelő bizottságba rendes tagokul: Dókus Gyula, Meczner Gyula, póttagokul: Fejes István, Meczner Béla. — A tanügyi- és tanítói nyugdíj-alapra ügyelő választmányba: Meczner Gyula, Szerviczky Odön. — A kórházakat vizsgáló küldött-székbe, a) a Sátoralja-Ujhelyben levő „Zemplén-vármegyei közoktató” vizsgálatára: Fejes István, és Szerviczky Odön, b) a n.-mihályi és homonnai közoktatók: Lehoczyk Endre, Vladár Emil, c) a sárospataki főiskolai és községi kórházakra: Meczner Béla, és Molnár Béla dr., d) a kir.-helmeczi hasonszenvi „Mailáth” magán kórházra: Sennyei Miklós br., és Szerviczky Odön. — A közegészségügyi bizottság kiegészítésül az 1876. évi XIV. t.-c. 163. §. alapján: Szokolay Emil műszaki tanácsos, Hönseh Dezső kir. főmérnök és Widder Gyula, gyógyszerész. — Törvényhatósági központi ipartanácsba rendes tagokul: Bánóczy Kálmán, Schön Sándor, póttagokul: Behyna Miklós, és Matterny József.

Az alispán jelentéséből, mely a tegnapi előtt volt közig. bizottsági ülés alkalmával olvasatott fel, vesszük ki, hogy törvényhatósági utadókra beszállított a múlt év folyamán: 220,391 k. 38 f., most kevesebb mint az 1899-ben 22,881 k. 14 f.-el. Késedelmi kamat címén befolyt: 2883 k. 93 f. itt is kevesebb: 653 k. 11 f.-el, tehát az összes visszaesés: 23,534 k. 25 f. — Befizetetlen maradt: 77,503 k. 64 f. most több mint az 1899. dec. 21-én: 5341 k. 42 f.-el. Legkevesebb (az évi előírás 10%) je a hátralék a varannai járásban, legtöbb (88%) a sztrókai-ban. A közvetlen fizetőknél 47%, utátelésért a községeknél 108% marad, befizetetlenül. A behajtás körül mulasztást elkövetettek vagyoni felelősségének kimondatásáért az alispán átírt a kir. pénzügyigazgatósághoz.

Az „Adalékok Zemplénvármegye Történetéhez” c. havi folyóiratunkat, mely immár hetedik évfolyamába lépett, a vallás és közoktatásügyi kir. minister pártfogásába vette s intézkedett, hogy a vármegye területén lévő állami elemi iskolák és a minister tárcájából segedelemben részesülő felsőbb iskolák az „Ákk”-ra fizessenek elő s könyvtáraik részére szerezzék be. Az „Adalékok”-at, mint annak idején már megírtuk, a t. vármegye közig. bizottsága ajánlotta a minister pártfogásába. Kedves kötelességet teljesítünk, midőn anyagi aldozattal feltartott folyóiratunk pártfogásáért ezenel s mindkét irányba hálás köszönetünknek adunk kifejezést.

Gortvay Aladár szolgabíró — kit e minőségben még a múlt évi szeptemberi választó közgyűlés iktatott Zemplén-vármegye tisztikarába, egészségi okok miatt azonban szabadságolva volt — a szerencsi j. f. f. szolgabírája mellett köztisztviselői szolgálatát f. hó 15-én megkezdi.

Jegyzőkönyvi elismerés. Cseley Lajos birtokos bizottsági tagnak, ki a népnevelés érdekeinek hathatós támogatásával Cseley községben már eddig is elévülhetetlen érdemeket szerzett magának, a h. kir. tanfelügyelő indítvá-

nyára és főispánunk, felszólalására elismerést szavazott közigazgatási bizottságunk, egyszersmind erről a kitüntető figyelemről Cseley Lajost jegyzőkönyvi kivonaton értesíteni rendelte. Gratulálunk!

Véglegesítés. Főispánunk, f. hó 5-én kelt elhatározásával, Durcsinszky Gyula közig. joggyakorlót, ki időközben a közig. államvizsgálatot sikerrel letette, előbb nevezett állásában véglegesítette és szolgálatára továbbra is meghagyta a homonnai járás főszolgabírája mellett.

Elbucszás. Kocourek Ferenc m. kir. állategészségügyi felügyelő — ki egyfolytában és megszakítás nélkül nem kevesebb, mint 32 évet töltött el vármegyénk területén az állategészségügyi szolgálatában s e hosszú idő folyamán végig nemes kiváló szakértelemmel, de egyéniségének szeretetreméltóságával is úgy a felletes hatóságok, mint a közönség legteljesebb bizalmát kiérdemelte — most, hogy az állategészségügyi szolgálat államosítása alkalmából Ujhelyből Kassára helyeztetett át, mélyen érzett háláját tolmácsoló szép levélben búcsuzott el a t. vármegye közig. bizottságtól; mit is avval viszonzott a közig. bizottság, hogy, elnöklő főispánja indítványára, a távozóknak — csüggedetlen tevékenysége, úgyszintén sikereitől koszorúzott szakmunkássága honorálásául — teljes elismerését nyilatkoztatta ki s erről Kocourek Ferencet jegyzőkönyvi kivonattal értesítette.

Kir. tanfelügyelőség tevékenysége. A legutóbb jan. hó 11-én tartott közig. bizottsági ülésén ámulattal hallották, hogy a vármegyénkben ez idő szerint 2 (mond: két!) élő lényből álló kir. tanfelügyelőség az 1900. év folyamán hozzá beérkezett 5887 ügydarabot (9 fűgőg termeszeti ügynek a kivételével) képes volt elintézni és feldolgozni! — Hogy mi is úgy mondjuk, mint a közig. bizottságban Fejes István mondotta „ember feletti erővel dolgozott az a két ur.” Amde ez eddig mehetett így, de ha tovább is késnek a kir. tanfelügyelő kinevezésével, sokáig nem mehet úgy; mert az iga hordozása alatt, mely három egyénnek az erejét is erősen megviseli, a két ur előbb-utóbb rognyi lesz kénytelen.

Arvaszékek tevékenysége. A t. vármegye arvaszékeihez beérkezett a múlt év folyamán 32,405 ügydarab, mely 238 híjával el is intéztetett. Sátoralja Ujhely arvaszékeknél 25 db. a hátralék.

56,483 K. — Ennyi és nem kevesebb az a tiszta jövedelem, mely a szőlőfelújítás körül foglalatokodott rabmunkások napszámából, mint maradvány, az utolsó négy év alatt beszállított a sátoralja-ujhelyi kir. adóhivatalba a fogházfelügyelő, illetve a főügyész-helyettes részéről.

Amerika. A múlt év decemberében kivándoroltak Amerikába vármegyénkbeli: 150-en, visszajöttek: 60-an. A kivándorlás egyre élénkebben foly.

Ültetnivaló burgonya. Főispánunk előterjesztésére 400 mtr. m. ültetnivaló burgonya küldését helyezte kiltatásba Darányi földmiv. ügyi kir. min. a vármegyénk három felső járásabeli szegény lakosság számára. A szállítmány Homonnára fog küldetni s bele értve a szállítás díját is, métermázsáját 2 K.-ával számítva fogják az illetőknek kiosztani.

Községek befizetése. Vármegyénk 451 községéből az elmúlt esztendőben befizettek 2,506,745 K. 22 f. egyenes adót (ebben a dec. havi befizetés: 234, 987 K. 17 f. hátralékban maradt az év végén: 480,312 K. 14 f., most több mint az 1899 dec. 31-én, 4,955 K. 98 f. Múltó a felemlítésre, hogy a behajtást mindenütt maguk a községi közegek foganatosították és sehol sem kellett alkalmazni állami adóvégrehajtókat.

Vicinális közut. A közig. bizottság tegnapi ülésén főispánunk szóba hozta a Toronya község határába vezető azt az utat, melyen egy egész nagy környék szállítja a toronyai kőbányából az építkezésekhez megkívántató kőanyagot; egyszersmind javasolta, hogy a szóban levő, rendkívül erős forgalmú utnak a községi közlekedési közütek hálózatába történendő átvezetésére kéresek fel a közgyűlés. A közig. bizottság ily értelemben határozott,

Rablétszám. A sátoralja-ujhelyi kir. törvényszéki fogházban volt az 1900. évi rablétszám 1299. Legmagasabb volt a létszám (332 fő) máj. 4-én, legalacsonyabb (222 fő) szept. 5-én. A letartóztatottak közül 40% nem magyarajku rab volt, az irni és olvasni nem tudók száma pedig 50%. A fogházban példás rend és tiszta-

ság uralkodik. Ezért az „önfeláldozó és vasszorgalmu” Schweitzer János felügyelő, az egészségi állapot kitűnő voltáért pedig Löcherer Lőrinc dr. főorvost dícséri a főügyész-helyettes, mégpedig nagy gonddal írott jelentésének ebben a pontjában dícséri, hogy ugymondjuk, az elragadtatás stílusával. A rabmunkások összes jutaléka az évi napszámából 9109 K. 96 f. volt.

Hirek a nagyvilágból.

Botha és De Wett, a buroknak ez a két legkitűnőbb tábornoka, markonyi hadsergeikkel temérdek bajt okoznak legujabban az angol hadak armádiáinak, melyek a támadás irányzatából kénytelenek voltak visszahúzódn a védekezés helyzetébe s így is maradni, míg az anyarszágóól kért segítő csapatok meg nem érkeznek.

Szerbiából lappangó forradalom híre érkezik, melynek célja a sz Obrenovics-ház elűzése helyébe pedig a montenegrói fejedelem trónraültetése.

Poroszország f. hó 18-án nemzeti ünnepet ül. Akkor lesz kétszáz esztendeje a Hohenzollern-ház királyi trónra lépésének. A porosz királyi trónt a Habsburg császárok adományozták ezeltől 200 esztendővel III. Frigyes brandenburgi választófejedelemnek.

Hirek az országból.

László főherceg. József Ágost fhg. és neje Augustia fhg.-nőnek ez évi jan. hó 3-án született fiát f. hó 7-én keresztelték meg. A kilen napos fhg. László nevet nyert.

Lukács Béla + valóságos belső titkos tanácsos, a párisi világiállítással alkalmával a magyarországi csoport kormánybiztosa, előbb a „nagy minisztérium”-nak Baross után volt kereskedelemügyi kir. ministere — ki e minőségben Zemplén-vármegye évkönyveiben is az elmulás ellen hálás érzelmektől övezett nevet biztosított magának, mert közgazdasági téren a szerencsi cukorgyárnak ő volt felvirágoztatója. közforgalmi irányokban pedig érdemes része van közutvonalaink államosításában — idegbajos lelki állapotában borzasztó módon vetett véget életének. Budapesten a „Ferenc-József-híd”-ról a zajló Dunába vetette magát, hol a jégtáblák között lelte gyászos halálát. Így mentette meg magát a túlfeszített szellemi munkából eredt lelki és testi kinok mardosásaitól. Országos részvétellel Bpsten, a Kerepesi temetőben, f. hó 11-én helyezték hült porait örök nyugalomra. Tragikus módon s oly váratlanul bekövetkezett elhunytát neje s korán arvaságra jutott három kiskoru gyermeke siratják. Fény nevére — áldás emlékére!

A Vörösmarty-szobor létesítését célzó nemzeti közadakozás, mely napról napra 1—2000 koronát juttat a „Budapesti Hírlap” szerkesztőségéhez, immáron tullepte a 100,000 koronát!

Uj főispán. Nagy Jenő dr., Vasvármegye tisztii főügyésze, Mosonvármegye főispánjává neveztetett ki.

Wenckheim Viktor báró a minap halt meg Pozsonyban. Az elhunyt fúrban Andrassy Aladár gr. királyi főkamarmester neje, Wenckheim Leontin bárónő palota és csillagkeresztes hölgy, édes atyját gyászolja.

Népszámlálás eredménye. Budapest székes főváros lakossága meghaladta a 600,000-et, Szeged sz. kir. városé a 100,000-et!

Külömfélék.

— **Királyi adományok.** Öfelsége a király, főispánunk közbenjárásával és kabinetirodája útján, Szabol Mihály valkói gk. lelkésznek 40 K., Fedor István porubai, Mincsik József mikóházi és Spák Antal v.-esemernyei gk. tanítóknak pedig egyenkint 30—30 K. legkegyesebb adományt küldött.

— **Kinevezés.** Földes Albert varannai adótitztet a pénzügyminister a trencseni pénzügyigazgatósághoz fogalmazóvá nevezte ki.

— **Áthelyezés.** A pénzügyminister Simon Vilmos számfeletti fogalmazójelöltet Kassáról a kir. pénzügyigazgatóságtól Ujhelybe helyezte át.

— **Gyógyszereszeink alapítványa.** A sátoralja-ujhelyi három gyógyszerész a századvégi szokásban volt „ujévi ajándékok megváltása” címén ötven—ötven koronát, összesen tehát száz ötven koronát helyeztek el legujabban is a „Központi Takarékpénztár”-ba. Jótékony célú alapítványuk ez időszerint már 306 korona 52 fillért tesz ki. Btt.)

— **Hány művész volt a Bodrogközön?** Vármegyénk területén ezeltől ötven esztendővel t. i. Kapy megyefőnöksége idejében, volt az első népösszeírás, melyet egy gyalogsági cs. k. hadnagy vezetése alatt hajtottak végre. — Ezekben az összeírásokban lapozgatva találtuk péld., hogy akkor Ujhely város tiszta tót községnek, Sáros-

patak pedig olyannak van feltüntetve, a hol beszélnek ugyan magyarul is, de a nagyrész tót és orosz stb. — Azokban a régi írásokban bukantunk arra a kuriózumra, mely a felül címnek irt kérdésre ad feleletet, még pedig betűszerint való magyarsággal, amint következik: „Szirmay József N.-Géresből — írja a kuriózum feljegyzője 1850 ben — beszélte el nekem: Ó K.-Helmecezen a Szolga Birónál volt; éppen akkor állították össze a népszámlálás kerületi summáriumát; látja, hogy a Táblázat e rovatába: *Literaten und Künstler* a Bodrogközről 53 egyén iratott be. Gondolkozik s feltűnő volt elötte, hogy a Bodrogközön 53 literator és künstler létezhetne — s ezek eránt végre a szolga Birónak Przinszky Hites urnak, kérdést teszen, „a ki felelte, hogy a *künstlerek számát a Bodrogközi muzsikusz cigányok teszik ki.*“ ...

— **Számita ki az ur!** A most ország-szerte megejtett népszámlálás terhes munkát adott, különösen a falusi népszámláló biztosoknak, kik munkájukat nagy lassúsággal végezhették, nemcsak azért, mert faluhelyen a számlálólapok kitöltése is az ő feladatuk, hanem azért is, hogy egy-egy kurucnyaku parasztember a fogas kérdésekre még fogasabb feleleteket adott. — Az egyik pl. úgy felelt, hogy: Gergelynapkor került ki a királyi királyi; a másik meg, hogy az ő népszámlálendő fiát kukoricatöréskor bérálták; a harmadik meg, hogy az ő édes magzatja kenderátatáskor lép kamaszkorba. Ebből és hasonlókból tessék aztán kikokoskodni, hogy hát melyik évben és hónapban született? — Legérdekesebben felelt meg e kérdésre egy büszke tartású, hegyesre fent bajszu vén atyafi. — A számlálóbiztos rettenetes komolysággal kérde tőle: „Mely évben született?“ Mire az öreg még nagyobb flegmával vissza-replikáz: „Hát instálom az urat a Kossuthvelágban szénagyűjtéskor hosszú ingbe jártam... Számita ki az ur!“ ...

— **Elmaradt bál.** Említettük lapunkban, hogy a vármegye dsentri fiatalága a farsang végén Sátoralja-Ujhelyben, a vármegye háza termében nagyobb szabású fényes bált szándékozik rendezni. A mint látszik a terv csak terv marad, mert máig a rendezőség megalakulásáról, annak működéséről és általában az előkészületekről semmit sem tudunk. Szóval a nagy bál, — a mire pedig nem egy szivecske várt epedezve — elmaradt. Bezzeg élelmesebb a szomszéd Abauj-Torna-vármegye ifjusága! Elegáns meghívó tudatja velünk, hogy a zemplén-sáros-borsodi és szabolcsi dsentri fiatalág jórészenek bevonásával — úgy hogy csak a rendezők száma 141-et teszen — febr. elsején Kassán, a *Schalkház* vendéglő összes termeiben, táncmulatságot rendez, a melynek ily nagy arányokban bizonyára országos hire lesz.

— **Színészet Munkácson.** A „Bereg“ legfrissebb számából olvassuk: Csütörtökön (vagyis f. hó 3-án — szerk.) fejezte be Halasy Béla társulata munkácsi színiidejét. Ezzel egyidőre bezáródtak Thalia kapui. Összesen 46 előadás. A műsoron levő darabok elég jól voltak megválasztva, több darab négyszer is adatott. Az előadások, leszámítva a férfiak közt az utóbbi időben járványszerűleg dühöngő rekedtséget, jóknak mondhatók, sőt több ízben művészi színvonalon állottak. A színpártolás a közönség részéről közepes volt. A két utolsó esetén a „Baba“ és „Szép Heléna“ nagy operettek kerültek színre, melyekben a mi aranyos *Pedák* Zsaszánk, mint vendég, a címszerepeket játszotta. A kedves vendég kellemes zengésű énekével, ügyes játékaival, bájos megjelenésével, plastikai mozdulataival s utánozhatatlan, bódító, elragadó táncával teljesen meghódította a színházat zsufozásig megtöltött nagy színiközönséget. A társulat 4-én S.-A.-Ujhelyre költözött, hogy az újonnan épült remek színházban hirdesse tovább a zengetes magyar nyelvet. Mi is óhajtjuk, hogy e derék társulatot mielőbb körünkben üdvözölhessük s művészi játékukban gyönyörködhessünk.

— **Új koronaértékű postai bélyegek.** A korona-pénzértéknek megfelelő tagozatokban eddig kibocsátott posta-táviró értékjegyeken kívül még húsz (20) és harmincöt (35) fillér, — továbbá két (2) és öt (5) koronás értékjegyek hozattak forgalomba. Ezek közül az 5 koronás értékjegyek, melyek főképp a magasabb díj alá eső csomag és pénzküldemények bérmentesítésére szolgálnak, csakis kinestári hivataloknak adatnak ki. A még forgalomban lévő három (3) koronás értékjegyek érvényessége az 1901. évi március hó 31-ével megszűnik. Ezen időn túl a közönség a 3 koronás értékjegyeket, ha azok valódiak, épek és használatlanok, 1901. évi jun. hó 30-ig bezárólag a posta (táviró) hivataloknál a bemutató által kívánt megfelelő értékű más frankójegyekre cserélheti be, 1901. évi július hó 1-től azonban 3 koronás frankójegyek becserélésre sem fogadtatnak el.

— **Égi tünemény.** F. hó 4-én este sokan bámulták azt negyedórakig tartott égi látványosságot, a mi a hold körül volt látható. A telt holdnak ugyanis tökéletes keresztalakban

szabályosan kilovelő négy sugárkévéje hatalmas, fénylő keresztet rajzolt az égboltra, a mi a ritkább csillagászati tünemények közé tartozik. Az égre rajzolt hatalmas fénylő keresztnek sok volt a csodálója s természetes, hogy rögtön szárnyra kaptak a babonás vélemények — véres háboruk, dőghalál s több e fajta veszedelmes dolog bejelentőjének állítván az égi jelt, melyről Flammarión „Népszerű csillagászat“ — ában megtalálhatja az érdeklődő a tüzetes magyarázatot.

— **Megfagyott.** Falb apó, a derék germán időpróféta, mint rendszeren, megint elszámitotta magát. Enyhe telet jószót és lón olyan hideg, kemény telünk, a milyenben már jó régen nem volt részünk. — Szegény Kohut András, Örös község öblös torku csordása meg épp a bőrrel számolt be a rettenetes hidegek mián! Ezt ugyan nemcsak a rideg télnek, hanem öblös torkának is köszönheti. Új napján ugyanis ő kelme sem mulaszthatá el, hogy az új század örömeire torkát meg ne öblöngesse holmi jófajta pálinkával. Nagyon is sokat talált önteni a garatra, minek folytán nem sokat törődött a mostoha idővel s az istállóba feküdt le aludni. Másnap aztán megfagyva találták a házbeliek. Minden segítség hiábavaló volt. A rettenetes idő ellen még be sem takarta magát szörnyűséges jókedvében.

— **Elgázolta a vonat.** Bély községből írja tudósítónk, hogy tegnapelőtt este, a vasuti általjárónál, a Csap felől robogó személyvonat elütött egy oda botorkázott paraszt fogatot. A szerkezet porrá tört az egyik ló is darabokra szakadt, de maga a gazda a ki pedig erősen pityókós állapotban volt, csodálatos módon épp bőrrel menekült ki a veszedelem torkából. Ötet ugyanis a szerkezetbe ütközött vonat jó messzire elröpítette a vágánytól s csak azon vette magát észre hogy él, mikor nyekket mondott.

— **Nagy tűz.** H.-Olyka községből írja levelezőnk: F. hó 3-án este 10 órakor tűz keletkezett s elhamvasztott 4 lakóházat, az ahoz tartozó gazdasági épületekkel. A kárt leírni lehetetlen, mivel téli időben, a midőn a gazdálkodó embernek takarmánya, életneműje, mely majdnem összes vagyonkáját képezi, porrá ég, az illető káros a kár összegét maga sem tudja, legfeljebb annyit, hogy teljesen tönkre ment. A dühöngött óriási vihar dacára a tűz tovább terjedését az akadályozta meg, hogy a háztetőket annyi menyinyi hó fődte, különben leégett volna a fél község, iskola, paplak, templomostól együtt. A *tűzveszedelemnek emberélet is esett áldozatul*, mivel egy súlyos betegségben fekvő öreg anyókaival az égőházból, a tűz színhelyétől távolabb eső helyre a mentők mig megérkeztek, a nagy hidegben valóságos megdermedt s másnap ennek következtében meghalt. — Szivetrázó jelenetnek is voltam szemtanuja — folytatja levelezőnk — egy *Svigár* Ilona nevezett öz. asszony, kinek összes vagyonát egy faviskó képezte, porrá égett s a tűz gyors kifejlődése miatt, mert megmenteni semmit sem tudott, 21 fokos hidegben 3 árójával ott jajgatott beégett háza előtt mindaddig, mig a jószívű emberek rajtok könyörülve, nékiek szállást adtak. — A csendőrségi nyomozat és a falu népének beszéde alapján jelezhetem, hogy a tűz előidézője egy szolgacséled volt, ki az égő lámpát az istállóba hagyva, csak akkor ment vissza, mikor már gondatlanságának jutalmául akár meg is süllhetett volna. Az égettettek nincsen betevő falatjuk!

— **A sóbeszerzés megkönnyítése.** A magyar kormány ismét oly intézkedést tett, amely nagy mértékben hasznára válik a kereskedelemlen és iparnak, valamint a nagy fogyasztó közönségnek is. Lukács László kir. pénzügyminis-ter ugyanis meggyőződésén arról, hogy a sóbeszerzés terén ez időszertint fenálló bonyodalmas és nehézkes viszonyok reformra szorulnak, a Budapesteni székelő Magyar kereskedelmi Részvénnytársaságot megbizta azzal, hogy a sóvásárló kereskedők gyors előnyös kiszolgálásáról gondoskodják, valamint hogy az iparsó beszerzését is mindenképen megkönnyítse. Az egész országban minden kereskedőnek sok baja volt eddig a sóvásárlásokkal és ezért kétségtelen, hogy általános örömmel kell üdvözölni a miniszternek ezt az igazán gyakorlatias intézkedését.

— **Tüzek** Tegnap előtt éjjel a Széchenyi-téri földohánytözsde raktárhelyiségében, a hol a pipadohány van zsákokba rakva, tűz ütött ki és a hosszú éj folyamán vagy tizennégy zsák pakli dohány megsemmisült. A tűz oka kipuhatolható nem volt. Valószínű, hogy gondatlanság, vagy véletlen okozta. — Ugyanazon éjjel a fűtőházban, a Zinner-féle ház előtt lévő hirdetőoszlopnak szánt árubódében, tűz támadt és Klein Salamon gesztenye- és töksütőnek csekély készletét elhamvasztotta. A tüzet, melyet a sütő gondatlansága idézett elő, mert eltávozasakor tüzet hagyott a kályhában, a Széchenyi-téri és Kazinczy-utcai rendőrök oltották el.

— **Rendőri hírek.** *Tolvaj cigányok.* Nem is csoda ebben a nagy hidegben, ha a város-vegi cigány lopásra vetemedik, mikor se kenyere

se fája. Így volt az Hadari Jánossal és négy társával, a kik Birke Józsefné Bereczki-utcai esürjét apránként elhordták és ráadásul tyukjait is ellopták. Ezért persze törvény előtt lesz most melegük. — *Kabát- és sapskatolvajok.* Öz. Friedman Ábrahámné boltjából Osztroha György lukai paraszt sapskát, Hajkó Jánosné napszámós pedig Tóth Lajostól a piaristák sekrestyé-sétől egy téli felöltőt lopott. Ezeket is a hideg vihette a lopásra, ámde tettükért még is megalkolnak. — *Házi tolvaj.* Szabó Anna beregszászi származású mosónő, a ki a „Magyar király“ szállóban volt alkalmazva, rövidesen haza hordott vagy két tucat poharat, evőeszközt és többféle vendéglői felszerelést. Utóbb rajta vesztett, mert a rendőrség a nem éppen rendes uton szerzett stafiringot lefoglalta.

— **Állatvásár.** Ujhelyben f. hó 8-án tartották meg a szokásos havi állat vásárt. Felhajtották összesen 448 darab marhát és 103 darab lovat. Ebből elkélt 142 szarvasmarha és 2 ló. A gyenge vásárnak a kemény hideg idő volt az oka.

— **Körözött tolvaj.** Még a mult év december havában történt, hogy Linder Dávid cipész Jókai-utcai házában műhelyében egy éjjel nagyobb szabású lopás történt. Ellopták a mester 9 pár csizmáját és három legényének szerszámjait és ruháit. Hogy ki volt a tettes, annak a rendőrség csak a mult héten jött nyomára. Lindernek egy Szilák János nevű kun-szent-mártoni származású 26 éves legényére bizonyult a lopás, a ki a lopást megelőző napon onnan megszökött. Itten lakó szeretője lakásán a rendőrség a lopott holmik egy részét megtalálta. A tolvaj azonban, mikor nesztét vette, hogy el akarják csipni, megugrott. Most körözik mindenfelé.

— **Az elgázolt leány sorsa.** Lapunk ma egy hetes számában közöltük Mihálics Mari varannai 16 éves eselédleány szerencsétlen esetét, a ki Budapestre utazása közben, az ujhelyi állomás előtt a vasuti kocsiából kiugrott, lábait a vonat kerekére összeroncsolta, minek következtében jobb lábát térdben amputálták, bal lábáról pedig két ujját levágták. Akkor, az orvosok véleménye szerint, kétségesnek jeleztük a szegény leány állapotát; ma már azonban arról értesülünk, hogy a gyógyulás útján van és nagy bajából, ha csonkultán is, 4-5 hét multán föl fog épülni.

— **Halálozás.** *Vinyiczay* Györgyné Ujhelyben, a Kis-Zsolyonka nevű fürdő és vendéglő tulajdonosa, f. hó 12-én meghalt.

— **Színházban talált tárgyak.** A színházban egy női selyemkendő és egy karmantyú találtatott. Igaz tulajdonosa a rendőrkapitányánál átveheti.

Szenásy, Hoffmann és Zarsa
selyemáruhaza

Budapest, IV., Bécsi-utca 4.

Báli saisonra dus és szép
választékú raktárt tart
gazes, talles és selyem-
*** szövetekben. ***

Minták vidékre kivá-
natra pontosan kül-
detnek.

Színház.

A próbahétnek vége. Azt mondják: jó kezdet — jó végzet. Nos' a kezdet ellen nem lehet kifogás, legfeljebb az, hogy az igazgatón egyik bájos divája kifogott. Kedd estére ugyanis a *Baba* volt hirdetve. A jegyeket széjjel is kapkodták hamarosan — vagy 5-600 korona árut — de még sem volt előadás, mert hiányzott a *baba*, vulgó: *Gönczi* Bella. Hol maradt? Talán Munkácson az ujhelyi vonatról lemaradt. Megtörtént, hogy a Halasy-társulat apparátusának föltétlen megbízhatósága funkcionálásának már a negyedik napján csütörtököt mondott. Hogy mi igaz oka volt Gönczi babának eljátszani igazgatójával szemben a „haragszom rád“ szerepét, nem tudjuk; azt azonban közönségünk nevében egyszer s mindenkorra kikérjük, hogy a kedd estéhez hasonló meglepetések valahogyan ismétlődjének; a direktor urtól pedig elvárjuk, hogy a szeszély légkörében tétovázni szerető primadonnákat ezután a kormányozhatóságnak legalább is Zeppelin-rendszerű léghajójában engedje csak kiröppenni a társulat fészkeből!...

Egyébként pedig sietünk konstatálni, hogy a Halasy-társulat egy lélegzetű, együttes szivverrésű, egymással is, fejével is szervesen egygyé formálódott testület; a milyen kedvünk, igényünk szerint való még egy évek és évek hosszú folyása óta nem adorálta a sátorhegyi Táliát. A szebbik felét nézve: egy, legfeljebb két „*prisca Venus*“ leszámításával — azok is az

énekkarban — üdésével eléggé vonzó; az erősebbik felét nézve: határozottan nem gyenge ez a társulat. A zenekar pláne igen is erős, van benne vagy tizen; sőt ha a „négyféle bácsi“-t, ki nagy dobbal, kis dobbal, cintányérokkal és csengő triángullal dolgozik egy személyben, többes számnak veszem: így valamennyien együtt olyan kottabeli kis köztársaság, mely ritkítja pártját heted-hét vármegyében. Csak az elnöküket féltetem — hogy dirigálás közben, mikor feszeng ott a kakasülőjében, egy lelke-sebb lélegzetvétel erejénél fogva elrepül. Quod Deus avertat!

Szó ide, szó oda: Halasy dicséretes igyekezettel hozta össze szép társulatát. Hogy még jobbá is tegye, ahhoz — hölgyeim és uraim — türelmen kívül még az a három fő is kell, a miről azt mondotta, háromszor mondotta, az a híres generális, hogy: pénz! Más szóval: pártfogás. Amit kérünk is, adunk is a derék társulatnak, — kívánva nagyjának, aprájának „ut-riusque generis“ hogy egy heti megszokás után, találják magukat kellemesen Ujhelyben, melyről az a hír járja, hogy a szépnak, jónak, művészinak pártfogásában nagy darab földön nincs párja! A kedves direktor kasszájára gondolva pedig azt kívánjuk, hogy az eddigi nagy deficit helyett érje itt nagy proficit!

A hét története ez:

Szombaton, január 5-én, Halasyék bemutatkozájuk „A Bolond“, Rákosi és Szabados magyar izü operette ment, elég szép számú jelenlévőség előtt. — Az „igazgató pár“-t első látásra is rokonszenves melegséggel fogadta a mi jó közönségünk. Így „prima vista“ mondva nem bírálatot csak véleményt, úgy vettük észre, hogy mind a ketten elemőkben érzik magokat a színpadon, különösen pedig Halasy, ki hire-neve szerint megívogelni való színészgyénység; a bolondnak azt a jelenetét, melyben lelki állapot az örülésbe esap át, megrázó erővel domborította ki. — *Jakab* (Deli lovag) szimpátiikus megjelenés, szép baritonnal rendelkező színész, kiről még, ha t. i. szerencsésen kireked, kellemes lesz nekünk sok szépet írni. — *Gabányi* László, Ujhelynek a nem rég multból egyik kedveltje, Pimpót alakította, mint rendesen ma is helyes felfogással. Megérdemelte játékáért a tapsokat. — *Szentiványi* (Dvigo) a furfangos sekrestyés szerepében tetszett. — *Piroskát*, *Kékikét*, *Fehérkét* Nagy Margit, *Radnay* Zsuzska és — szivességéből — *Rédeyné* személyesítette a Munkácson lemaradt *Gönczi* Bella helyett. — *Ellák*, *Böngér*, *Csudamér*, ifjakat *Rédey* István, *Gabányi* István és *Krasznay* Ernő. — Az énekar is meg a zenekar is meglepően szép számú és sokat érő két tényező volt a bemutatkozás sikerében. — *Margittay* Józsa ügyes táncát zajos tappsal honorálták.

Vasárnap, január 6-án, „A csikós“-t, Szigligetinek ösmeretes népszínművét támasztották fel a feledés sirjából, — félig telt ház előtt. Az összes szereplők közül csak *Halasy* (Kis Bálint) birta felköltöni odaadobb érdeklődésünket, a ki olyan tipikus alakot hozott a színpadra Bálint jobbágyban, hogy Kis-Kunországban Halason sem terem különb önlánál. — A csikós öltözék, meg a tót guba hogy nem illenek össze: *Papay* (Márton csikós) mutatta be nemzetközi népviseletében. — *H. Serfőzy* Etel (Rózi) játékában élettelennek látszott, daláiban sem nyilatkozott meg a kedély mélysége és melege (a minék a fütetlen színház lehetett az oka!) mint *Jakab* (Andris bojtár) rekedtségének is, ki szép baritonját alig-alig birta megszólaltatni. — *Gabányi* István (Asztolfi) fess urfi alak, de ő is nagyon kedvetlen volt. — A három részeg asszony közül kitűnt *Latabárné*, hősies atitűdjével. — *Krasznay* (Torkos rektor) mulattató figura volt, mint *Gabányi* László is (Szárnyay táblabíró) ki olyan látszat volt, hogy nem az öblös nagy tajtékpiával járt kezében, hanem az öblös nagy tajték pépa látszott járnai Szárnyaival a kezében.

Hétfőn, január 7-ikén, Csiky Gergely „Nagymamájá“-t adták, bizony csak gyér számú közönség előtt, pedig mint a darab, úgy a szereplők is megérdemelték volna a nagyobb pártfogást! *Erdélyi* G. nagymamáját szívesen nézi meg az ember; látszik, hogy a részletekig finom tanulmányozást nem sajnálja szerepétől, melyhez ellesett Prielletől is egy-két jellemző mozdulatot és hanghordozást. Ha majd arra is ügyet vet, hogy inkább jóságos, mint fiatalos legyen: az ábrázolásban még jobban fog tetszeni. — *Radnay* Zsuzska, (Márta) kellemes jelenség a naiv szerepkörben. — *Latabárné* (Lángó Szerafina) a komika szerepkörben kitűnő alakítást produkált. — Nagy Margit (Piroska) kis szerepében nagyon jó volt. — *Gabányi* László a Koszta Sámuel ny. ev. tábóri lelkész ábrázolásában a színpadon is méltó alteregója volt nagynevű apjának, — hogy úgy mondjuk *Gabányi* Arpád Nro. 2. — *Gabányi* István (Ernö) a szeleburdi, elkényeztetett unokát elegáns meg-

jelenésével figyelemreméltóvá tette. — *Gulyás* (Tódorka Silárd tanár) méltó partnere volt Szerafinjának. — *Krasznay* (Kálmán) némi elfogultsággal küzdött. — A kisebb szereplők is megállták helyüket.

Kedden — a várva-várt *Baba* elmaradt.

Szerdán, jan. 9-ikén „Denise“ Dumas Sándornak úgy megfogalmazás, mint érzelmi hatás, morál és nyelvezet dolgában remek színműve. Mindjárt azon kezdjük, hogy a címszerep személyesítője, Gyurman Alice (Denise) intelligens, nyugodt, kedves megjelenés; a harmadik felvonásban, mikor a grófnak megmondja, hogy nem lehet nejevé (mert másnak volt kedvese) és anyai keservét panasolja: hatalmasan felcsapongott játékában az alakításnak művészszeréje. És hogy mennyi igazság is volt játékában, bizonyosság az a reászegzett sok szem, melyek közül egy sem maradt szárazon a részvét könyűtől. Háromszor hívták elő a felvonás végén és lelkesen tapsoltak. — *Erdélyi* Gizellának (Thausettené) vénülő nagyvilági hölgye, ki fia érdekében sokat mer és tesz is, élénk figyelemzésben részesült. — Nagy Margit, habár operet énekesnő különben, Mártájával tetszett. — *Szentiványi* (Bardannes) játéka, leszámítva egy-két döcönőjét, arra vallott, hogy szép jövő felé halad. — *Halasy* (Brissot) a megcsalt becsületes apát művészi felfogással személyesítette. — *Bérczy* Mari (Brissotné) és *Krasznay* (Fernánd) nem rontottak az együttes jó hatáson. — *Gabányi* László (De Pontferend), *Latabárné* (De Pontferendné) epizód szerepkörökben ügyeskedtek. — *Radnay* Zsuzsikát csak egy szempillantásra láttuk ugyan, de azért nem felejtük.

Csütörtökön, jan. hó 10-én „Szulamit“ szép számú a környékről is felszaporodott közönség előtt, szép előadásban. A szépet úgy kell érteni, hogy a darab külső kiállítás a mi kívánni valót sem hagyott maga után. Szépitő effektusa volt a színen a különböző színekben ragyogott villamos reflektoroknak is. melyek szinte tulvilági bűvös fényáradatban fűrésztöttek pl. a kerek nagy jeleneteinek tablószerű csoportképét is. A külső hatás számlájának javára írjuk a pompás zenei kíséretet is, melyet észmálatlanul szolgáltatott az orkeszter. — Szulamitot, ezt a jellem- és énekbeli fenséget, *Ráthonyi* Tilla személyesítette fényes sikerrel a drámai jelenetek megjátszásában, de fogyatékos színezéssel az isteni trillák elcsesergésében. Énekhangja ugyan üde, kellemes a zenéje is, de még zsenge. Szóval: tilláz, de nem trilláz. Különben igen értelmes fő, melytől szem, átérző szív, plasztikus szép alak. Gesztusai sokatmondók, hanem kissé túloznak is, kivált mikor egy-egy felkiáltó érzés tulajdonára emelteti szép urnőjével a milói Vénuszkarokat. Mindezek a nagyon szeretik előnyök fedik, takarják, énekbéli iskolázottságának még tökéletlen voltát. Bírálatunkért pedig ne fájjon ott balul. Sőt buzduljon és bátorodjék! Többet ér egy őszinte bíráló, mint száz csalfa hódoló. — *Jakab* (Absolon) ma érces baritonjának egész szép művoltjában ura volt. Remek kettősét, mely Szulamitnak is javára szolgált, lelkesen tapsolták. — *Radnay* Zsuzsikát *Abigail* a „vis major“ kergette; s ha énekhangjának fogyatékosával fokozta is csilagvizsgálói kíváncsiságunkat a „kis bolygó“ iránt, értelmesjátékával mi kívánni valót sem hagyott hátra, elegánsul pattogó táncát pedig kétszer is megújrazták. — *Szentiványi* (Monaoh), *Gabányi* L. (Avidonach) jól kantáltak. — *Gabányi* I. (Zingitang) szerezesen szolgálja ruganyos is, ügyes is volt. — *Rédey* (Jeremiás) zsidós manírjai magasfoku derűtséget keltettek; hanem maszkja: az képtelenül kuszált egy maskura volt. — Altljában véve az előadásnak mindkét kara (fent és lent) a hallgatóságot elbájolta. Reméljük, ha megismétlik — amit kérünk is — *Horváth* helyett maga *Halasy* fog főpapolni.

Pénteken, jan. 11-én, félhelyárrakkal, Moser kitűnő vigjátékát, a „Könyvtárnok“-ot adták — kis közönség előtt. Kivált a bérlőközönség jelent meg kis számmal, pedig a pompás darab előadása olyan perfekt volt, hogy a legflnyásabb igényeket is kielégítette. — A helyzet komikuma, a jónál-jobb ötletek a szereplők mindegyikét hatásos játékhoz juttatták. — Így *Gabányi* L. (Róbert könyvtárnok) együgyű szerepében a közönséget sirásig megkacagtatta. — *Szentiványi* (Mardonald) a mérges nagybácsi karikaszuráját szintén pompásul ábrázolta. — *Rédey* (Gibbson szabó), kifoghatatlan volt a helyzet komikumának kiaknázásában. — *Gabányi* István (Latthair) a könnyüvéru, de jószívű unokaöcsöt, — a ki minden lében kanál — legapróbb porcikájáig érvényre juttatta. Dicséretet érdemel azért is, hogy nagy szerepét úgy tudta, mint a Miatyánkot. — *Krasznay* (Harry) csinos gavallér volt. — *Radnay* Zs. (Éva) Nagy Margit (Edith) nagyon kedves leánykák voltak. — *Latabárné* (Sarah) ma is kacagtató alak. Szóval a kik a „Könyvtárnok“-ot nem látták: *keddig* bánhatják.

a + b.

Színházi hírek.

A Baba tegnapi előadásának zajos és nagy sikere után az igazgatóság közkívánatra a pompás előadást ma bérletfolyamban megismételteti. *Audran* bájos zenéjü operette a tegnapi zsufolt ház után előreláthatóan *Gönczi* Bellával többször is színre kerül ebben a szezonban. Ma délután 3-kor a „Falu rossza“ megyen félhelyárrakkal.

A cigánybáróban holnap ismét fellép. *Ráthonyi* Tilla koloratur-énekesnő. Ez estén *Szaffit* énekl. Ugyanekkor először játszik tenorszerepet *Rédey*.

Kedden a közönség részéről olyan lelkesedéssel és tetszéssel fogadott „Könyvtárnok“ került színre; hogy a bérlő közönség is kivessse részét e uagyon mulattató darab előadásából. — Kedves és vonzó előadás lesz a „Szegény Jonathán“ e heti előadása, melynek főbb szerepeit *H. Serfőzy* Etel, *Ráthonyi* Tilla, *Nagy* Margit és *Halasy*, *Rédey*, *Gabányi* L. *Gulyás* stb. játsszák.

Folt a mely tisztit. *Echegaray* szenzációs sikerü drámája csütörtökön kerül színre; amikor *Rápolthy* Katinka *Mathildében* játszik először. Ugyanekkor *Gyurman* Alice, akit már „Denise“-ben annyira megkedvelt a közönség, *Enrikét*át fogja kreálni.

Egyesületi élet.

A sátoralja-ujhelyi izr. nőegyesület f. hó 19-én tartja meg táncmulatságát a városi színházban. A mult évekről is emlékezetes kedélyes mulatság, az előjelek szerint ez idén is fényesen fog sikerülni, annál is inkább, mert kényelem és dísz tekintetében az új színház mi kívánni valót sem nélkülöz. A mulatság ez idén társas vacsorával nem lesz egybekötve. A kibocsátott meghívók következőképp szólnak: A sátoralja-ujhelyi izr. nőegyesület f. hó 19-én, a városi színház termében jótékonycélu zártkörű táncestet rendez. Kezdeté 8 órakor. Személyjegy 3 korona. — Családjegy 6 korona. — Földszinti és első emeleti páholy 10 korona. — Erkélyülés 3 korona. Páholyjegyek az egyesületi titkárnál válthatók.

Nyugtató.

58 K., azaz ötvennyole koronáról, mely összeget, mint a „Zemplén“ tekintetes kiadóhivatalnál megváltott 1901. új évi üdvözetek értékét a sátoralja-ujhelyi árvaház javára átvettem, hálás köszönetnyilvánításom mellett ezennel nyugtatom.

Sátoralja-Ujhely, 1901. évi jan. hó 5-én.

Vass József,
egyesületi pénzt.

Nyilvános köszönet.

Meczner Béláné urnő 10 koronát, *Teich* Zsigmondné urnő és *Zinner* Henrik ur 4-4 koronát adományoztak a sátoralja-ujhelyi városi kisdedovó szegény gyermekeinek felruházására, mely nemes cselekedetükért fogadják hálás köszönetünket.

Sátoralja-Ujhely, 1901. jan. 11-én.

Roos Adolf, *Hornyay* Béla dr.
o. elnök.

A „sátoralja-ujhelyi dalárda“ tegnapi tartotta szokásos téli táncestjét a vármegye háza termeiben. A bizonyára látogatott jó sikerü mulatságról mához egy hétre hozunk tudósítást.

A közönség köréből.

— Alak és tartalomért a beküldő felelős. —

I.

Alkalmas helység hiányában a Sztrópkóra tervezett telekkönyvi hivatal felállítására elmaradt.

E hír különösen a háztulajdonosokat érintette legérzékenyebben, mert stáigerolt lakásuk nagyobb részben egy jó ideig üresen, lakatlan fog maradni, mivel hogy immár füstbe ment azon táplált vérmes reményük, hogy a telekkönyvisták jó borsos pénzért veszik ki a különben ronda épületüket.

Ki hinné, hogy még Sztrópkón is a székesfőváros mintájára — egy kis szárnyrakelt híresekét ily irgalmatlanul felszöktesse a spekuláció a házbért.

De utólrerte a spekulánsokat a nemezis s házuk, hála a gondviselésnek, üresen áll.

Ismerünk egy szegény családot, a kit a spekuláció a legesikorgóbb hidegben üzte ki megszokott otthonából egy még épülés alatt álló viskóba. Hiába való volt minden rimánkodás, ki volt mondva az itélet: „fuss, vagy fizess“, mert hát a házigazdák egy nagyobb része e tekintetben nem ismer irgalmat. Szívük megkérgeedett, taplós, akárcsak egy retek.

Hejh pedig ha a világ kereke megfordítaná az állapotot s a házi gazdából lakót, a lakóból házigazdát teremtené: vajlon mi lenne akkor?

Humanizmus jöjjön el már a te országod is ebben az új században! **Lakos.**

II.

Legyes-Bénye községében a múlt hó 27-én történt tüzesetet már e f. hó 3-án az *Első Magyar Általános Biztosító Társaság* Kun Géza ur kárbeeslő által, a legmesszebb menő humanitással liquidálta, miért is köszönetet mondva, gazdátársaimnak a legmelegebben ajánlom, hogy a fenti társaságnál biztosítsanak, mert kár esetében gyorsan, lehetőleg legsimábban és méltányosan eszközlik a kártelvélt.

Babocsai Nagy Adolf.

TANÜGY.

A Zemplén-vármegyei Tanító-Egyesület hivatalos rovata

— Rovatvezető: Molnár Gyula. —

Kéziratok rovatvezetőhöz S.-A.-Ujhelybe küldendők.

Felkérjük a t. tanító urakat szíveskedjenek hátralékaikat valamint az új előfizetési pénzeket is mielőbb beküldeni, mert csak az esetben marad lapunk a t. tanító egyesület hivatalos közlönye ha t. az előfizetők megfelelő számban fognak jelentkezni.

A természettudományi oktatás jelentősége.

C. Baenitz dr. után írta: *Hódinka Ágost.*
(Folytatás.)

2. Anyagi cél.

A természettudományi oktatás nemcsak az alaki célra, mely az érzékek, az értelem és a kedély kiképzésében nyilvánul, hanem anyagi célra is törekszik, mert neki kell az iskola és az élet közt, otthon és a természetben az élénk összefüggést közvetíteni.

Az emberi tudás tág mezején az utolsó száz év alatt egy tudományág sem ért el oly mélyreható átalakulásokat és oly terjedelmet, mint a természettudományok. E hatalmas fennedülés, melyet a természettudományok, a természeti erőknek és törvényeknek kikutatása hozott létre, befolyást nyert az egész emberi életre és a népek műveltségét a természettudományok uralma alá hajtotta. — A nagy angol természetvizsgáló Huxley (Tamás Henrik) így nyilatkozik: „A modern civilizáció alapját a természettudományok teszik. Vegyük el azt, a mit a természettudományok országunknak adtak és helyünk a hangadó nemzetek közt megsemmisült, mert egyedül a természettudományok juttatták az értelmet és erkölcsi erőt győzelemre a nyers erőszak fölött.”

Az utolsó száz év sajátos kinyomát nyert a vizgöz értékesítésétől. A gőz különböző gépeket, a lokomotívot, a lokomobilt hajtja és segít az embernek munkája végrehajtásában. Legujjabban azonban az elektromosság kezd a gőzt háttérbe szorítani. A elektromosság az a természeti erő, mely mint villám halált és rombolást okoz az emberek és ezek művei közt; különböző készülékekbe fogva azonban az embernek hű társa és segítője; világít, gépeket, kocsikat, hajót hajt.

A földművelés, erdészet, kereskedelem és ipar a természetvizsgálásból nyert belátást értékesíti és az élet sajátos alakulására felhasználja. E tényekkel szemben az iskolának bizonyos kötelességeket kell teljesítenie, mert a ki az emberek közt élni és működni akar, annak nemcsak az ember természetét kell ismerni, hanem azt is, a mit az ember feltalált.

Ez okból az anyagi cél, melyre a természettudományi oktatásnak törekednie kell, abban áll, hogy a tanulók nemcsak a leggyakrabban előforduló természeti testeket — tehát a saját testüket is a természeti tüneményeket és törvényeket tanulják megismerni, hanem ezek jelentőségét is a természet és az ember háztartásában.

Ha az iskolának nem is faladata, hogy bizonyos határozott hivatásra készítsen elő, mégis kötelessége, hogy növendékeit természettudományi képzés által a gyakorlati életre készítse elő. A gyakorlati érdekek tekintetbevétele folytán az iskolát nem érheti a vád, hogy a hasznossági elvet állítja előtérbe, hogy a tanterv — különösen a természettudományi oktatás tananyagának megválasztásánál — a gyakorlati életre való vonatkozásokon kívül első sorban az anyagi célokat veszi tekintetbe.

Az egyes természettudományi tantárgyak kimerítő tantervei tekintettel vannak a gyakorlati életre. Ez okból e helyen csak néhány rövid ténylet emelek ki, mint a melyek elengedhetlen alapját képezik az anyagi célnak, melyre a természettudományi oktatásnak törekednie kell.

(Vége köv.)

A Magyar Cukoripar Részvénytársaság igazgatóságának értekezlete. A Magyar Cukoripar Részvénytársaság igazgatósága Szerencsen f. hó 10-én, *Andrássy Sándor* gr. elnöke alatt, az Amerikába való kivándorlás csökkentése céljából értekezletet tartott, melyben Zemplén-vármegye kir. tanfelügyelője azon javaslatot terjesztette elő, hogy az igazgatóság a cukorgyárban alkalmazott 15 évet még be nem töltött tanköteles gyermekek és a tanköteles koron túl levő, de önként vállalkozó ifjabb gyári munkások részére a hatvani cukorgyárnál már régebben működő iskola mintájára egy szakirányú s magyar tannyelvű munkásiskolát szervezzen, mi által nemcsak a népoktatási törvény követelményeinek lesz elég téve, hanem az iskolában nyert szakszerű képzés a munkaerőnek értékesítésére is előnyös befolyással leendő s a magyar munkások is magasabb keresetre nyújtván kilátást, az amerikai kivándorlásra való hajlamot mindenestre csökkenteni fogja.

Az igazgatóság rövid eszmecsere után kir. h. tanfelügyelő javaslatát elfogadta és határozatilag kimondta, hogy a szerencsi cukorgyárnál egy szakirányú munkásiskolát állít fel, illetőleg ennek felállítási költségeit magára vállalja s egyben felkéri kir. h. tanfelügyelőt, hogy a szóban levő iskola szervezési tárgyában az üzletvezetőséggel egyetértően dolgozzon ki részletes tervezetet s azt az igazgatóságnak lehetőleg rövid idő alatt mutassa be.

A tanító közhivatalnok. A közoktatási miniszter nem rég kérést intézett az igazságügyminiszterhez, vajjon a tanító közhivatalnoknak tekintendő-e az 1878. V. törvények 270., illetve 461. szakasza szempontjából. Az igazságügyminiszter erre a következő átiratban válaszolt:

„A állami, egyáltalán pedig bármilyen jellegű nyilvános iskolánál működő tanítók közhivatalnoknak tekintendők az 1878. évi V. törvények 270. szakasza 2. pontja és 461. szakasza szempontjából. Annak meghatározására ugyanis, vajjon bizonyos hivatal magán, vagy közhivatal-e? az állam közjoga irányadó. Eszerint állami hatóságok azok, melyek az állam ügyeit ellátják, tekintet nélkül arra, vajjon megbízásukat magától az államtól közvetlenül, vagy más közjogi testületek közvetítésével nyerik. Minthogy pedig az államnak a jogbiztonság fontartása, igazságszolgáltatás és az állami célok megvalósítására rendelt kényszer alkalmazásán kívül, egyéb teendői is vannak a közmuvelődés, nemzetgazdaság és egyáltalán minden közérdek előmozdítása körül: szűkebb értelemben vett közhivatalnokok mellett, kik az imperiumot vagy jurisdikciót gyakorolják, közhivatalnokoknak a szó tágabb értelmében azok is tekintendők, kik az állam gondozó tevékenységének ügykörét az állam közvetlen vagy közvetett befolyása alatt és ellenőrzése mellett gyakorolják. Tényleg a büntetőjogi gyakorlat „közhivatalnokoknak” tekintette mindig a nyilvános intézeteknél alkalmazott tanítókat ott is, hol megbüntetésükről hivatali büntett vagy vétség miatt, de ott is, hol azon hathatósabb védelemben való részesítésükről volt szó, mely a közhivatalnokot állásánál és jellegénél fogva megilleti. Az ezek irányában elkövetett és hivatali kötelességeinek teljesítésére vonatkozó rágalmazás vagy bűntudatértés tehát az igazságügyminiszter nézete szerint a btkv. 270. szakaszában meghatározott módon tartandó meg.”

Közgazdaság.

Gazdasági előadások. A kereskedelemügyi kir. miniszter m. évi december hó 20-ától kelt 85731. VI. számú rendelete folytán a f. évre a m. kir. államvasutak összes vonalain az *abak takarmányok kedvezményes szállításánál*, úgymint korpa, konkoly, olajpogácsa, árpa-dara és kukoricadara után, kocsis és fuverlevélként legalább is 10,000 kg. szállításánál a múlt évben élvezett 10% helyett O. M. G. E. közbenjárása folytán 15% szállítási díjkedvezményt engedélyezett. Figyelmeztetnek a gazdasági egyesület tagjai, hogy a kedvezmény igénybeviteléhez szükséges igazolványok a feladó és címzett, valamint a fel- és leadási állomás megjelölése mellett, a gazdasági egyesület titkári hivatalánál Sátoralja-Ujhely (Vármegyház) szerzethetők be.

Gazdasági előadások. A zemplén-vármegyei gazdasági egyesület titkára, *Fedák István*, ugyiszintén *Abonyi Károly* gazdasági szaktanár, f. hó 14., 15., 17. és 18-án d. u. 5-1/2-ig Szerencsen, 24., 25. és 31-én Megyasszón gazdasági szakelőadásokat tartanak. Az előadások tárgyai azon hiányok megszüntetése, melyek a község, vagy vidék gazdálkodási körében tapasztalhatók; ez okból azon igazságok és tapasztalati tények közlése, melyek ismerése a kisgazdák üzletvitelét eredményesebbé teszik, szó-

val a cél az ismeretterjesztés oly irányban s módok szerint, a mint azt a helyi igények és érdekek megengedik, illetve javasolják.

Városi és községi ügyek.

* **Ssinügyi bizottsági ülés.** Sátoralja-Ujhely sinügyi bizottsága *Dókus Gyula* cs. és kir. kamarás elnöke mellett f. hó 11-én ülést tartott, mely alkalommal megállapították a jövő két hét műsorát, utalványozták a szinigazgató szubvencióját, egyszersmind megelégedését fejezte ki a bizottság az eddig tapasztalt egyöntetű előadásokért; végül pedig a vonatkozó szabályrendelet értelmében *Fornszek Béla*, *Vass József* és *Widder Gyula* tagokkal egészítette ki magát a bizottság.

* **Uj közgyám.** Közgyámválasztás volt Szinnán, mely alkalommal *Freindlich Emil* szolgabírósi napdíjast választották meg.

* **Népszámlálás.** Sátoralja-Ujhelyben a népszámlálást tegnapelőtt befejezték. Tegnap kezdtek meg a számláló lapok átvizsgálását és összesítését. Mához egy hétre remélhetően tudni fogjuk, hány egyénnel szaporodott városunk lakossága.

* **Kivételes nőülésért** folyamodtak: *Botka Károly* mihályi, *Grib Mihály* hom.-zbojnai, *Uram János* haburai, *Lemes Mihály* szacsuri, *Szinkanyin János* vehézi, *Varhoba György* sztárai hadköteles egyének. Folyamodásaikat a miniszterhez pártfogással küldötte fel f. hó 11-én tartott üléséből a köz. bizottság.

* **Sorshuzás.** Az 1901. évre előállítandó hadkötelesek már összeírva Sátoralja-Ujhelyben, a sorshuzás február havában lesz, hogy mikor: külön hirdetményeken fogják tudni adni.

* **Sertés-zárlat.** A sertésvész Sátoralja-Ujhelyben megszűnő, a zárlat feloldatott és a sertés piac szabadabbá tétetett.

* **Az udvai állami anyakönyv kerületben** születés 105, halálozás 56 jegyeztetett be a múlt évben. Házasságot kötött 26 pár.

* **Halálozás.** *Lebo György*, *Páczin* község érdemes bírása, a múlt év utolsó napján meghalt. A megboldogult több mint három évtizeden végig viselte — kevés megszakítással — a bírói tisztelet s mintaképe volt az igazi, becsületes, önzetlen magyar paraszt gazdának. (wy.)

* **Állami anyakönyvi statisztika.** A sátoralja-ujhelyi állami anyakönyvi hivatalnál 1901. jan. 5-től 1901. jan. 12-ig a) házasságot kötött: 3 pár; b) kihirdetett: 7 egyén; c) születési anyakönyvi bejegyzés volt: 14 esetben; d) elhalálozott: 14 egyén.

Vármegyei Hivatalos Rész

17/901. rk. sz. Sátoralja-Ujhely v. polgármesterétől.

Körözés.

Bilsák Mihály felső-ladiskőzi születésű és illetőségű, 31 éves r. kath. vall. középkermetű, székehajú és szemöldöke szürke szemű és durrot ajku eseléd f. hó 7-ikén *Malinyák Mihály* itteni lakos szolgálatából megszökött. Nyomozása felállítás esetén értesítés kéretik. Sátoralja-Ujhely, 1901. január hó 8-án.

Rendőrkapitányság.

Nyilt-tér. *)

Ihnáth János Bányácsi lakos a Zemplén m. é. 52 számában megtámadott engem állítólag azért, mert egy megkötött adásvétel elől megszöktem; a tényállás bizonyítása végett kijelentem hogy én az eladás tárgyat 50 frtért adtam el, míg *Ihnáth János* 50 koronáért követelte azt tőlem, a félreértések alapján ekképen a vétel megköthető nem volt. Ez a való igaz, tény s így a tisztességtelen címet reá visszaharitom

Sátoralja-Ujhely, 1901 jan. 8.

Szakál Mihály.

*) Az e rovatban közlöttekért a beküldő felelős.

A szerkesztő postája.

U. E. Fennálló szabályaink s a vármegyeszerte kifejlett gyakorlat szerint csakis a bíró háza jöhet szóba. — Most vett levelére csak annyit, hogy ott rossz helyen kopogtatna Folyamodjék inkább a kerület orsz. gy. képviselőjéhez.

Az *ujhelyi „cungliamen”*. Provokatív iránya miatt nem közölhető. — *Próbálja átdolgozni humoresknek!* akkor talán jöhet.

Echo. A Menyasszonyomhoz — Imádságom — A távolból — Vilikémhez c. versek kiigazíthatatlanok és közölhetetlenek.

P. M. Ide vele! Az a statisztikai közlemény K-tól még nem jelent meg; annak idején bozza majd az „Akk.” is.

Felelős szerkesztő:

Dongó Gyárfás Géza.

Kiadó-tulajdonos: *Éhler Gyula.*

Vasuti menetrend.

— Érvényes 1900. évi okt. 1-től. —

Indul Ujhelyből:

Budapest felé	
Reggel gyors v.	7 óra 28 perc.
Délután személy v.	12 óra 13 perc.
Délután gyors v.	4 óra 02 perc.
Este vegyes v.	9 óra 10 perc.
Kassa felé	
Reggel személy v.	7 óra 06 perc.
Délután személy v.	1 óra 15 perc.
Este személy v.	8 óra 32 perc.*)
Mező-Laborcz felé	
Reggel vegyes v.	7 óra 06 perc.
Délután személy v.	1 óra 35 perc.
Este személy v.	8 óra 32 perc.
Csap felé.	
Reggel vegyes v.	7 óra 39 perc.
Délután gyors v.	1 óra 10 perc.
Délután személy v.	5 óra 06 perc.
Este gyors v.	8 óra 46 perc.
* Erkezik Ujhelybe:	
Budapest felől	
Reggel vegyes vonat	6 óra 33 perc.
Délután gyors v.	12 óra 55 perc.
Délután személy v.	4 óra 39 perc.
Este gyors v.	8 óra 14 perc.
Kassa felől	
Reggel személy v.	7 óra 13 perc.
Délután személy v.	2 óra 52 perc.
Este vegyes v.	8 óra 31 perc.
Mező-Laborcz felől	
Reggel személy v.	7 óra 13 perc.
Délután személy v.	3 óra 30 perc.
Este vegyes v.	8 óra 31 perc.
Csap felől.	
Reggel gyors v.	6 óra 54 perc.
Délután személy v.	11 óra 53 perc.
Délután gyors v.	3 óra 41 perc.
Este vegyes v.	7 óra 56 perc.

Tk. 9615/900. sz.

Árverési hirdetményi kivonat.

A s.a.-ujhelyi kir. törvényszék mint tkönyvi hatóság közlirre teszi, hogy özv. Kiss Györgyné sz. Bodnár Margit végrehajtónak Szakács Miklós végrehajtást szenvedő elleni 1878. évi január 1-től az árverés napjáig számítandó évenkénti 104 kor. elvont haszon és járulékaik iránti végrehajtási ügyében a s.a.-ujhelyi kir. törvényszék (a s.a.-ujhelyi kir. járásbíró) területén fekvő Gercsely község határában fekvő a gercselyi 659. számú tjkvben + 1 sorszám alatt foglal: és Szakács Miklós nevére írott 172 hr. szám az ugyanott fekvő szántóföld és rétre az árverést 1944 koronában ezennel megállapított kiküldési árban elrendelte és hogy a fennebb megjelölt ingatlan az 1901. évi március hó 18-ik napjának d. e. 11 ór. kor a s.a.-ujhelyi kir. tszék mint telek-könyvi hatóság hivatali helyiségébe megtartandó nyilvános árverésen a megállapított kiküldési áron alól is eladatni fog.

Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlanok becsárának 10%-át vagyis 194 kor. 40 fillert készpénzben vagy az 1881. évi LX. t.-cz. 42. §-ában jelzett árfolyammal számított és az 1881. évi nov. hó 1-en 3333. szám alatt kelt igazságügyministeri rendelet 8. §-ban kijelölt óvadékképes értékpapirban a kiküldött kezeihez letenni avagy az 1881. évi LX. t.-cz. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt át-szolgáltatni.

Kelt S.A.-Ujhelyben, a kir. törvényszék mint telek-könyvi hatóságnál 1900. évi december hó 5-ik napján.

Wieland Lajos,
kir. törvényszéki bíró.

16/1901. sz. Homonna vidéki körjegyzőség.

Árverési hirdetmény.

Alulírt körjegyző ezennel közlirre teszi, hogy Helmecke, Jeszenő, Peticsé és Porubka községek vadászati joga hat egymásután következő évre, vagyis 1901. évi január hó 1-től 1906. évi december hó 31-ig a „Homonna-vidéki” körjegyzői hivatalban, Homonnán **1901. évi február hó 5-én d. e. 9 órakor** nyilvános árverés útján bérebe fog adatni.

Az árverési feltételek fentebb hivatkozott körjegyzői hivatalban megtekinthetők.
Homonna, 1901. évi január 5-én.

Horváth Armin,
körjegyző.

Szöllőkarók eladása.

Van szerencsém a t. szőlőbirtokosok nagybecsű tudomására hozni, hogy jó minőségű 180-as és 2 méteres

szőlőkarókat

bocsájtok áruba.

Szíves megkeresésekre azonnal és készséggel válaszolok.

Tisztelettel

Grünspan Herman,

fakereskedő, S.-A.-Ujhelyben.

1844/1900. végr. szám.

Árverési hirdetmény.

Alulírt bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közlirre teszi, hogy a s.a.-ujhelyi kir. bíróság 1900. évi V. II. 351. és P. V. III. 229/2. számú végzése következtében Dr. Haas Bernát és Dr. Székely Albert ügyvédek által képviselt Kornstein Ignácz és Deutsch Ignácz helybéli lakosok javára Visnyey Zoltán mikóházi lakos ellen 80 és 44 korona s jár. erejéig 1900. évi június hó 25-én foganatosított kielégítési végrehajtás ntján lefoglalt és 810 koronára becsült következő ingóságok u. m. bricska, puszka és házi butorok nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a s.a.-ujhelyi kir. járásbíró 1900. évi V. II. 353/3. számú végzése folytán 124 korona tőkekövetelés ennek esedékessé vált 6% kamatai 1/3 % váltó díj és eddig összesen 52 korona 80 fillérben bíróság már megállapított költségek erejéig Mikóháza n. a'peres lakásán leendő eszközésére 1901. évi január hó 19. n. pjának délutáni 3 órája határidőül kituzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénz fizetés mellett a legtöbbet ígérőknek becsáron alul is el fog adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták s azokra kielégítési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt S.A.-Ujhelyben, 1901. évi január hó 3-án.

Tomasovszky Lajos,
kir. bir. végrehajtó.

Á. 1629/1900. számhoz.

Hirdetmény.

A nagyméltóságú kereskedelemügyi m. kir. minister ur az 1900. évi szeptember hó 7-én 50098. szám alatt kelt rendeletével az ujonnan építendő nagyráska-vajáni törvényhatósági közuton 3 db. 2 m., 4 db. 10 m., 2 db. 20 m., 2 db. 30 m., 1 db. 40 m. és 1 db. 50 m. nyilásu és fából készitendő műtárgyak helyreállítását 154,013 korona 88 fillér összeg erejéig engedélyezte.

A fentemlitett munkálatok kivitelének biztosítása céljából az 1901. évi február hó 4-ik napjának délelőtt 10 órájára alulírott hivatal helyiségében tartandó zárt ajánlati versenytárgyalás hirdettetik.

A versenyezni óhajtok felhivatnak, hogy a fentebbi munkálatok végrehajtásának elvállalására vonatkozó zárt ajánlataikat a kituzött nap d. e. 10 órájáig a nevezett hivatalhoz annyival inkább igyekezzenek beadni, mivel a későbbben érkezettek figyelembe nem fognak vétetni.

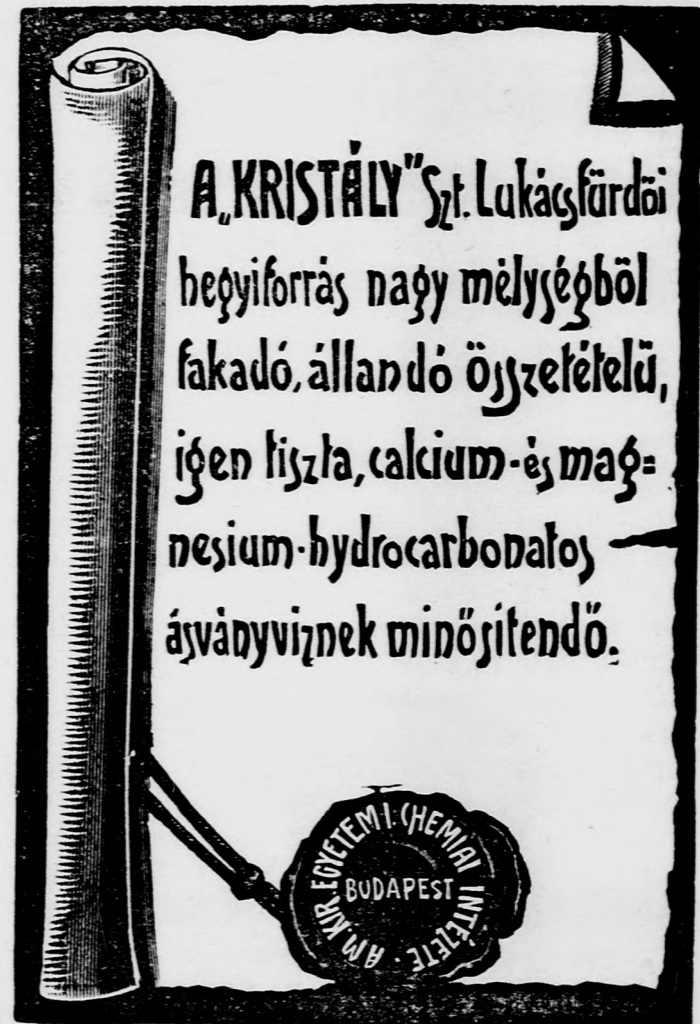
Az ajánlathoz az általános feltételekben előirt, az engedélyezett költségösszeg 5%-ának megfelelő bánatpénznek valamely kir. adóhivatalnál történt letételét igazoló pénztári nyugta csatolandó.

A szóban forgó munkálatra vonatkozó műszaki művelet és részletes feltételek alulírott hivatalnál a rendes hivatalos órákban naponként megtekinthetők.

S.-A.-Ujhely, 1901. évi január hó 7-én.

M. kir. államépítészeti hivatal főnöke:

Hönsch Dezsó s. k.,
kir. főmérnök.

Több száz kiváló orvos által ajánlva. A legizletesebb és legolesőbb ásványviz. Kapható minden jobb fűszerkereskedésben és vendéglőben.

1924/1900. végr. sz.

Árverési hirdetmény.

Alulírt bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közlirre teszi, hogy a s.a.-ujhelyi kir. bíróság 1900. évi V. II. 730/1. számú végzése következtében hivatb' l képviselt Pallas irodalmi és nyomdai részvénytársaság javára Landsman Adolf s.a.-ujhelyi lakos ellen 101 korona 20 fill. s jár. erejéig 1900. évi nov. hó 30-án foganatosított kielégítési végrehajtás útján felülfoglalt és 1454 koronára becsült következő ingóságok u. m.: házi butorok nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a s.a.-ujhelyi kir. járásbíró 1900. évi V. II. 730/2 számú végzése folytán 101 korona 20 fillér tőkekövetelés ennek 1900. évi január hó 1. napjától járó 5% kamatai, 1/3 % váltó díj és eddig összesen 51 korona 46 fillérben bíróság már megállapított költségek erejéig S.-A.-Ujhelyben alperes lakásán leendő eszközésére 1901. évi január hó 14-ik napjának d. u. 3 órája határidőül kituzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett a legtöbbet ígérőknek becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták s azokra kielégítési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 120. §-a értelmében ezek javára is foganatosítatni fog.

Kelt S.-A.-Ujhelyben, 1900. évi december hó 26-án.
Tomasovszky Lajos, kir. bir. végr.

MEGHÍVÓ.

A sátoralja-ujhelyi polgári takarékpénztár és hitelegylet

t. cz. részvényesei tisztelettel meghivatnak

az 1901. évi február hó 3-án délután 2 1/2 órakor

az intézet saját helyiségében tartandó

XXVIII-ik évi rendes közgyűlésre.

Tárgyalási sorrend:

1. Az igazgatóság.
2. A felügyelő-bizottság évi jelentése.
3. Az 1900. évi mérleg és osztalék feletti határozat.

Az igazgatósági jelentés és az évi zárszámadás nyolcz nappal a közgyűlés előtti napon az intézet helyiségében megtekintés végett kifüggesztetik.

Kivonat az alapszabályokból:

46-ik szakasz. A közgyűlésen résztvenni óhajtó részvényesek tartoznak részvényeiket a szelvényekkel együtt legkésőbb a közgyűlés előtti napon az intézet igazgatóságánál letéteményezni.

Kelt Sátoralja-Ujhely, 1901. január hó 5-én tartott igazgatósági üléséből.

Az igazgatóság.

Első zemplén-megyei honi butor-csarnok
S.-a.-Ujhelyben.

Értesítés.

Van szerencsém a helybeli és vidéki n. é. közönség becses tudomására hozni, hogy a „Vörös ökör“ emeletén lévő 5 teremben a legkényesebb izlésnek is teljesen megfelelőleg jól berendezett

BUTORRAKTÁRAMAT

a n. é. közönség kényelmére ezzel kapcsolatosan ugyanott a földszinten egy **nagyszabású butorraktárral** megnagyobbítottam.

Kik eddig nálam bevásárolni szivesek voltak, meggyőződhetnek azon állításom igazságáról, hogy raktáramban csakis jó és szolid minőségű és bárminő kivánalomnak megfelelő izlésteljes áruim vannak, miért is kérem e kedvező alkalmat megragadni és ígérem, hogy a n. é. közönség bizalmát mint eddig úgy ezután is igyekezni fogok kiérdemelhetni.

Kiváló tisztelettel

WILHELM HENRIK.

526. sz.
1900.

Felső bodrogi vízszabályozó társulat.

A felső-bodrogi vízszabályozó társulat
garanyi szivattyútelep kezeléséhez

gépkezelő kerestetik.

Ajánlkozók forduljanak a társulat igazgatóségához Töke-Terebesen.

KERTÉSZ

kerestetik februári belépésre, munkás józan előélet főkövetelmény. Czimet megmondja a kiadóhivatal.

Egy gyümölcsös

két tábla szőlővel

tavaszkor bérbeadó, Czim a kiadóhivatalban.

A Richter-féle
Horgony-Pain-Expeller

Liniment. Capsici comp.

egy régi kipróbált háziszert, amely már több mint 30 év óta megbízható bedörzsölésül alkalmazatik köszvénynél, csúznál és meghüéseknel.
Intés. Silányabb utánzatok miatt bevasárláskor mindig figyelemmel legyünk a „Horgony“ védjegyre és a „Richter“ cizéjegyzésre. 80 f. 1 k. 40 f. és 2 k. árban ugyszólvan minden gyógyszerárban kapható. Főraktár: **Török József** gyógyszerésznél Budapest.

Richter F. Ad. és társa,
osász. és kir. udvari szállítók,
Rudolstadt.

HIRDETMÉNY.

A zemplénmegyei kereskedelmi-, ipar-, termény és hitelbank részvényesei

folyó 1901. évi február hó 10-én délelőtt 10 órakor

S.-A.-Ujhelyben az infézf helyiségében tartandó

XXXI-ik évi rendes közgyűlésre

tisztelettel meghívtnak.

Tárgyak:

1. Közgyűlési elnök és jegyzőkönyv hitelesítők választása.
2. Az igazgatóság évi üzleti jelentése.
3. A felügyelő-bizottságnak jelentése.
4. Az 1900-ik évi mérleg megállapítása, a nyereség felosztása és az osztalék kifizetése iránti határozat.
5. Az igazgatóság és a felügyelő-bizottságnak adandó felmentvény.
6. Sorrendben kilépő két igazgatósági tag helyének választás utján betöltése.
7. A felügyelő-bizottságnak és 2 pöttagnak választása.

Minden részvényes, ki akár személyesen, akár meghatalmazott által a közgyűlésen résztvenni kíván, felkérjük, hogy az alapszabályok 26. szakasza értelmében részvényeit a le nem járt szelvényekkel együtt a közgyűlést megelőző napokban az igazgatóságánál elismervény mellett letétmennyezni sziveskedjék.

Kelt Sátoralja-Ujhely, 1901. évi január hó 12-én.

Az igazgatóság.

! HAZAI IPAR !

WEIN KÁROLY és TÁRSAI

szővőgyár, KÉSMÁRK

elismert hirneves

SZEPESSEGI VÁSZON

és

DAMASZT ÁRUJ

minden nagyobb üzletben kaphatók.]

Gyáraiból származó minden darab áru ezen védjegy van ellátva.

! HAZAI IPAR !

ÉRTESÍTÉS.

Van szerencsém a n. é. közönség n. b. tudomására hozni, hogy mindennemű ingatlanok vételét — eladását, — bérbeadását avagy bérbevetését a legelőnyösebb feltételek mellett s a legrövidebb idő alatt közvetitem

Jó hírnevű vendéglőmben kitűnő asztali bor 40 krtól 44 krig, — továbbá valódi hegyaljai szamorodni 1 forint 20 krtól 1 frt 60 krig kapható.

Weinberger Manó,
S.-A.-Ujhely, Korona u.

Faeladási hirdetemény.

Zemplén-vármegye Izbugya-Radvány község határában és annak vasuti állomásához közel a Homonna-Olykai országút mellett lévő „Dzilci“ nevű 40 katasztr. hold 499 □ öl kiterjedésű és hasából fának érett bükkerdöm faállományának

eladása czéljából Izbugya-Radványban a körjegyzői irodában 1901. évi január hó 17-én d. e. 9 órakor írásbeli ajánlati tárgyalás fog tartatni.

Kikiáltási ár 9000 korona Bánatpénz a kikiáltási ár 10%-a, mely készpénzben vagy óvadékképes értékpapirban kell az árverés megkezdéseig benyújtandó írásbeli zárt ajánlatokhoz mellékelni.

A zárt ajánlatokban az ígért ár betűkkel is olvashatóan kiírandó és kifejezendő az is, hogy az ajánlattevő az árverési és szerződési feltételeket ismeri s azoknak magát feltétlenül aláveti.

A részletes feltételek alólirottánál és az előlemlített körjegyzőnél megtekinthetők.

Budapest, 1900. december hó 29-én

Andrássy Antal,

V. Thonetudvar, Mária Valéria utca I. em. 3. a. sz.

Verseny tárgyalási hirdetmény.

Zemplénnvármegye közigazgatási bizottságának 1900. évi december hó 12-én tartott ülésében 2089/3963. kb. sz. a. hozott határozata folytán, a Zemplén-vármegyei törvényhatósági közutak fentartására szükséges és pénzes erővel beszerzendő **kavics fedényag szállításának** az 1901, 1902, 1903, 1904, 1905. és 1906. évekre való biztosítása végett **1901. évi január hó 29-én** a vármegye alispánjának hivatalos helyiségében zárt írásbeli ajánlatok útján versenytárgyalás tartatik.

Azon törvényhatósági közutak, a melyekre ajánlat tehető és az azokon évenként átlag szállítandó kavicsmennyiségek a következők:

Folyó szám	A thatósági közut megnevezése	Km.		Átlagos kavicsmennyiség, 2m ³ -os rakásokban
		-től	-ig	
1	I. Hernádnémeti—böcsi	0	1.02	10
2	II. Böcs—berzék—keszvényeni	0	12.78	180
3	III. Gesztely—h.-németi—t.-luczi	0	11.20	170
4	IV. Bekecs—t.-luczi—körömi	0	24.532	222
5	V. Gesztely—k.-dobsza—megyasszói	0	16.52	120
6	VI. Bekecs—megyasszói	0	10.556	190
7	VII. Szerencs—tállyai	0	8.641	260
8	VIII. Mád—szántói	0	13.008	220
9	IX. Tokaj—tarczali	0	13.88	250
10	X. B.-Keresztur—tokaji	0	9.24	180
11	XI. Erdőbénye—aranyosi	0	10.94	190
12	XII. Vámosujfalu—tolesva—erdőhorvátii	0	16.	280
13	XIII. Sárospatak—vencsellői	0	12.	315
14	XIV. Sátoralja-Ujhely—berezskii	0	5.	90
15	XV. S.-A.-Ujhely—kir.-helmeccz—esapi	0	39.678	790
16	XVI. Bodrogszerdahely—lukai	0	13.	210
17	XVII. Szomotor—páczi—ezigándi	0	22.	485
18	XVIII. Király-helmeccz—leányvári	0	18.	240
19	XIX. Baeska—bély—tárkányi	0	7.23	120
20	XX. Király-helmeccz—leleszi	0	6.	80
21	XXI. Sátoralja-Ujhely—kassai	0	13.25	375
22	XXII. Széphalom—regmeccz—mihalyii	0	7.	145
23	XXIII. Legenye—m.-izsép—gálszécsi	0	27.01	450
24	XXIV. Magyar-izsép—kelecseny—jesztrebi	0	16.	325
25	XXV. Borsi—czeke—abarái	0	24.77	290
26	XXIX. Véese—hoori	0	3.50	60
27	XXX. Vásárhely—alsó-hrabóczy	15	17.9	60
28	XXXI. Varannósemernye—bánszka—ranki	0	16.620	275
29	XXXII. Var.-esemernye—sztropkó-szvidniki	0	28.	605
30	XXXIV. Varannó—örmezői	0	8.	180
31	XXXV. Varannó—homonnai	0	4.	90

Ajánlat csakis utvonalkint tehető; községek mint erkölcsi testületek ellenben egyes utszakaszokra is adhatnak be ajánlatot.

Felhívtnak ennél fogva vállalkozni kívánók, hogy ajánlataikat a sátoralja-ujhelyi m. kir. államépítészeti hivatalhoz címezve legkésőbb a kitűzött tárgyalási nap d. e. 10 órájáig igyekezzenek benyújtani, mivel a később érkezett ajánlatok, valamint általában a bármikor beérkezett táviratok és utóajánlatok figyelembe vételni nem fognak.

Községek, mint erkölcsi testületek azonfelül még a varannói és szerencsi főszolgabírói hivataloknál is nyújthatják be ajánlataikat, de a kitűzött tárgyalási napot megelőzőleg **legalább 3 nappal** előbb, a végből, hogy a szolgabírói hivataloknál azonnal összegyűjtött és alulírott hivatalhoz elküldött ajánlatok ideje korán megérkezessenek és tárgyalathassanak.

Minden egyes közutra vonatkozó ajánlat öt peccséttel ellátandó s zárt borítékban a címzésen felül világosan kiírandó a közut neve, a melyre az ajánlat vonatkozik.

Az ajánlatok az államépítészeti hivatalban közszemlére kitett kavicsfelosztási kimutatás alapján tehetőek. A kavicsfelosztási kimutatás úrlapjai vállalkozóknak ingyen bocsátatnak rendelkezésükre.

Azon esetben, ha ajánlattevő az államépítészeti hivatalnál kitett kőmintától eltérő anyagot kíván szállítani, ennek saját peccsétjével ellátott két mintáját ajánlatához mellékelni s egyúttal a felosztási kimutatás 6-ik rovatában a termelési helyet is megjelölni tartozik.

Ugy az ajánlat, mint a felosztási kimutatás szabályszerű bélyeggel látandó el és ajánlattevő által aláírandó. Az egységárok a kavicsfelosztási kimutatás 10 rovatában számokkal és a 12 (jegyzet) rovatban pedig betűkkel is kiírandó, még pedig mindkét helyütt **korona** értékben.

Az ajánlatok az ajánlattevők által bemutatott s a versenytárgyalás alapjául szolgáló kavicsfelosztási kimutatásban kitett mennyiség után az ajánlati egységárok alapján számított 5 százalékot tevő bántépénzzel látandók el.

Ugy a fentebbi kimutatásban, mint a versenytárgyalás alapjául szolgáló kavicsfelosztási kimutatásban kitüntetett átlagos kavicsmennyiségek csak általános tájékozással szolgálnak és a törvényhatóság fentartja magának azt a jogot, hogy az egész évi kavics-szükségletet ezekről a mennyiségektől eltérőleg állapítsa meg, mely esetben az ajánlatban kitett és elfogadott egységárok az esetleges nagyobb vagy kisebb kavicsmennyiségre is érvényesek és akkor is, midőn valamelyik évben egy bizonyos utszakaszra semmi kavics sem irányoztatik elő, ajánlattevő és esetleg vállalkozó ebből kifolyólag visszkérésrel a thatósággal szemben fel nem léphet.

A szállítási szerződési minta, a részletes feltételek, s ennek mellékletét képező felosztási kimutatás és ajánlati minta kőmintákkal együtt az államép. hivatalnál hivatalos órákban megtekinthetők.

Sátoralja-Ujhelyben, 1901. január hó 5.

M. kir. államépítészeti hivatal.

Olcsó bevásárlási forrás.

A legnagyobb cipőraktár S.-A.-Ujhelyben.

Halász Herman

ezelőtt

Özv. Rozsássy Lajosné

S.-A.-Ujhelyt, főtér, a „Vadász-kürt” szálloda épületében.

Ajánlja nagy raktárát

valódi karlsbadi és legjobb hazai gyártmányu
kitünő bélelt Gork talpu és magas szárú muszka
Lack uri cipőit

valód Halina- és vízhatlan vadász eszímákat,
valamint ujonnan berendezett

uri divatáru-czikk raktárát,
olcsó árakkal!!

Deczember 15-től január 15-ig

több mint tízezer darab elegáns uri nyakkendők
és kalapok adatnak el.

Fiók üzlet: Rákóczy és színház-utca sarkán, kis piac.

A legolcsóbb árutól a legfinomabbig.

Alapítottatott 1897. évben.

BERCZIK NÁNDOR

A SZTALOS MESTER

S.-A.-Ujhelyt (Gubás-utca 242)

A dohánygyár közelébe.

Van szerencsém b. tudomására hozni, hogy Budapesten az elsőrendű gyárakban nyert szakismereteim, valamint az ottani iparrajziskola építészeti osztályánál 6 éven át nyert tanulmányaim alapján felvállalok és készítek mindennemű **épület- és butor-munkákat**, a legújabb divatu rajz és kézi munkák bemutatása mellett, — továbbá: **templom, gyógyszerár, bolt és malom-berendezési munkákat, portálokat** stb. szolid árakban.

Vidéki megrendeléseket a legpontosabban teljesítek és egy hozzám intézett levelező-lapban kifejezett kívánságra bárhová szívesen személyesen is elmegyek.

Eladó

1 db. Sátoralja-ujhelyi takarékpénztári, **3 db.** Zemplénnmegyei kereskedelmi bank, **1 Szegei** gőzmalmi, **1 db.** Sátoralja-ujhelyi polgári takarékpénztári részvény.

Egyéb felvilágosítást ad **Horváth Imre** gyógyszerész Tarczalon.

Kleinmann és Klein

tölgy-, épület- és szerszámfa raktára

S.-A.-Ujhely, Deák-utca (fapiacz).

Raktárunkban készletben vannak és mindenkor kaphatók
Tölgyfa gerendák, szarufák, léczek, továbbá:

Kapu oszlopok . . . 2 koronától 5 koronáig.

Kerítés oszlopok . . . 70 fillértől 1 kor. 30 fillérig.

Ajánljuk kerékgyártóknak **szerszámfákat, keréktalpak** és **küllöket; nyirfa és bükkfa rudakat,** ugyszintén nagy raktárt fűrészelt **tölgyfa** deszkából.

50 koronán felüli megrendeléseket helyben házhoz, vidékre a helybeli állomáshoz ingyen szállítjuk.

Vágott tűzfát eladunk mmázsánként 1 kor. 80 fillér; 2 mm. felüli megrendelésnél ingyen lesz házhoz szállítva.

Az uszoda szomszédságában lévő volt Vályi féle kertből építkezésre alkalmas **házhelyeket** adunk el, akár egészben, akár pedig parcellákra osztva 10 évi amortizáció mellett.

Kleinmann és Klein.